20 МАЈ 1950

Број 287 • година VII • Лист излази сваке суботе • Цена броју 3 динара • Редакција и администрација Драгослава Јовановића 1-IV • Поштански фах 752 • Телефон: 22-210, 21-457.

20 октобар

НЕДЕЉНИ ЛИСТ НАРОДНОГ ФРОНТА БЕОГРАДА

НАШИ НАРОДНИ ОДБОРИ

и локални органи власти у другим земљама

Др. Јован ЂОРЂЕВИЋ

ПОЧЕТКОМ идућег месеца испуњава се година дана од проглашења новог Савезног Општег закона о народним одборима. Сагласно том закону већ су изабрани и функционишу месни, сресни и градски народни одбори у целој нашој земљи. У току овог и идућих месеци обавиће се избори за градске и рејонске народне одборе који већ раде на основу принципа и у складу са задацима новог закона о народним одборима.

Не само по скоро сталним изборима који се врше за све народне одборе, и преко којих радни народ наше земље учествује у образовању својих претставничких органа и врши контролу над њиховим радом, него и по месту и задацима које имају у систему наше народне власти, народни одбори претстављају државне установе од прворазредног значаја. Лењин је с правом тврдио да се у свим претходним системима и законодавствима није довољно обраћала пажња на органе самоуправе народа и да се ово питање сматрало за неважно, јер је „изгледало да у локалним јединицама може да остане све по старом". (Дела, том XXVII, стр. 319, 111-е изд.). Оно што је Лењин констатовао за раније историјске периоде може се у пуној мери применити и данас. Борба народа за самоуправу, односно борба народа да у локалним јединицама активно учествују у управљању државним пословима претставља важан састојак опште борбе прогресивних, друштвених и политичких снага за истинску демократију. Може се без претеривања рећи, да се демократизам једног државног система мери према месту и улози локалних органа државне власти, тј. према ширини и реалности остварења принципа народног самоуправљања у локалним јединицама.

У новој Југославији, од самог почетка стварања нове државе на рушевинама старе централистичке и бирократске Југославије, Партија је обраћала највећу пажњу изградњи народноослободилачких одбора као локалних органа државне власти. Први револуционарни декрети нове власти и први важнији правни прописи, донети већ крајем 1941 г. и у току 1942 г., били су посвећени питањима организације, задатака и делатности народноослободилачких одбора. Од тог времена до данас, како савезним тако и републичким законима и прописима, учвршћивала се и развијала организација народних одбора као локалних органа нове народне власти. Општи закон о народним одборима од јуна 1949 г. сумира и повезује у складан систем најправилније поставке из ранијих закона и искоришћује најбоље искуство из досадашње изградње народних одбора. Полазећи од принципа Устава ФНРЈ и тежњи за развојем народног самоуправљања на свим степенима изградње наше социјалистичке државе, нови закон о народним одборима је дао до данас најпотпунији систем организације локалних органа државне власти.

Које су основне црте наших народних одбора?

1. — Народни одбори су локални органи државне власти у административно-територијалним јединицама: местима, градовима, градским рејонима и насељима, срезовима и областима. Народни одбори су **претставнички органи** које бира становништво административно-територијалних јединица на основу **најширег демократског изборног система**, тј. на основу општег, једнаког и непосредног изборног права путем тајног гласања.

2. — Као претставнички органи власти народни одбори су, у оквиру права и дужности која су им утврђена Уставом и законима, **највиши органи државне власти** на свом подручју. Сагласно томе, народни одбори, као што стоји у Уставу ФНРЈ и у новом закону о народним одборима, **„руководе** привредном, социјалном и културном изградњом свог подручја". Они имају према свим привредним предузећима и установама општедржавног и републичког значаја на њиховом подручју право надзора над стањем у овим предузећима и установама. Они су овлашћени да претресају питања из надлежности виших државних органа и да им подносе своје предлоге. Осим тога, као највиши органи државне власти на свом подручју народни одбори руководе, у оквиру својих права и дужности свим органима државне управе, осим у оним изузетним случајевима које може предвидети само закон или уредба Владе ФНРЈ. На овај начин принцип народног самоуправљања у локалним јединицама је до сада у најпотпунијој мери изражен и обезбеђен.

3. — Као претставнички органи државне власти народни одбори су и **једини** органи државне власти на свом подручју. „Поред народних одбора као претставничких органа власти, — стоји у члану 10 став 2 новог закона —, не могу у административно-територијалним јединицама постојати други органи државне власти". Овај принцип је до данас једина потврда оног схватања које је изразио Енгелс у свом делу „Критика Ерфуртског програма" по коме пуна самоуправа у локалним јединицама значи: „укидање свих месних и покрајинских власти које поставља држава". Ова одредба нашег новог закона о народним одборима уједно значи не само свако ликвидирање буржоаске концепције о паралелном постојању „самоуправних" и „државних" органа у локалним јединицама него и одбацивање праксе двоструке и троструке власти коју познају поједине земље народне демократије у којима народни одбори играју **више улогу** политичких и „планских органа" него органа државне власти. (Пољска и до недавно Мађарска).

4. — Народни одбори су истовремено највиши органи државне власти у својим јединицама и локални органи јединственог система народне власти у нашој земљи. Односи између виших и нижих народних одбора засновани су **на узајамним правима утврђеним Уставом и законом** а не на бирократском централизму, чак не ни на централизму који је демократски само по форми и фрази. Демократски централизам претставља један у суштини нови „централизам" који је тесно повезан са чувањем и гарантовањем самоуправног карактера локалног органа државне власти. Такав централизам није само централизам са извесним формалним елементима демократије, него централизам по суштини демократски, централизам који обезбеђује јединство државног апарата, тј., опште руководство државних органа, а истовремено развија локалну иницијативу, тј. обезбеђује функционисање локалне народне самоуправне власти и непосредно учешће маса у управљању државом. Нови закон о народним одборима је био у стању да до сада први изрази у историји правних аката демократске и социјалистичке државе ово јединство самоуправности и централизма из тог основног разлога што је **у новој Југославији државна власт сва у својој целини постала самоуправна, а локална самоуправа је постала државна власт.** Основа за овај крупни политички преображај у организацији локалних органа државне власти и међусобним односима између локалних и централних државних органа лежи у томе, што се кроз Народну револуцију, нова Југославија из народних одбора конституисала у државну организацију, — у Народну републику, и што је изградња социјализма ишла упоредо са проширењем и развојем социјалистичке демократије засноване на принципу народног самоуправљања.

5. — Организација локалних органа је заснована на пуној и доследној примени принципа **јединства власти.** Марксова идеја, да ће се у социјалистичкој држави, остварити у претставничким органима народне власти „сједињавање законодавне и извршне власти", разрађена је до краја у новом закону о народним одборима. Систем народних одбора у ФНРЈ није познавао и не познаје никакво противстављање локалних органа државне власти и локалних органа државне управе. „Народни одбори, — стоји у члану 4 новог закона, — врше послове из своје надлежности непо-

НАСТАВАК НА 2 СТРАНИ

КАНДИДАТИ ЗА НАРОДНЕ ОДБОРНИКЕ

Састав кандидата, који су изабрани на конференцијама основних организација Народног фронта одражава и карактер напе народне власти. Он у исто време сведочи о јединству свих радних људи у победоносној изградњи социјализма.

Тако ће се за Градски одбор бирати 237 одборника. Из око 60 радних колектива Београда има 33 ударника, 1 рационализатор и три извршиоца Петогодишњег плана, који су кандидовани за одборнике. Поред укупно 94 радника у Одбор ће бити бирани и наши заслужни јавни и културни радници, међу којима и 10 професора универзитета и више истакнутих инжењера, књижевника и других.

За рејонске одборнике, кандидовано је укупно 908. Међу овим кандидатима налазе се 414 радника, 203 службеника, 64 сељака, 113 интелектуалаца а остало занатлија, пензионера и домаћица.

САША ИЗЛОЖБЕ РАЗВИТКА НАРОДНЕ ВЛАСТИ

Један део изложбе изградње народне власти где је приказан рад првих народноослободилачких одбора у Србији 1941 године, развој и делатност народних власти, кроз документа и слике. Ту се виде и макете зграда у којима су били смештени први месни и сресни народноослободилачки одбори.

АЖУРИРАЊЕ ПРИВРЕДНИХ ЕВИДЕНЦИЈА

— један од најважнијих задатака руководилаца предузећа

...„Потребно је да евиденциска и књиговодствена служба буде стварно једна од најзначајнијих у предузећу, да се на њено чело поставе људи од ауторитета, чија ће дужност бити да се боре за привредни рачун и за социјалистичко газдовање, а да се супротстављају свакој злоупотреби. Осим тога, књиговодство треба да буде ажурно. На тај начин ми бисмо учинили први крупан корак у борби за штедњу и за правилно привредно газдовање." (Из експозеа друга Тита у Народној скупштини ФНРЈ)

У борби за изградњу социјализма у нашој земљи, питање штедње у привреди, администрацији и уопште у руковању народном имовином, јесте један од основних задатака. Борба за стално снижење трошкова производње и спровођење у живот пословања на бази привредног рачуна, треба да буду свакодневни основни задаци свих привредних руководилаца.

Један од основних услова који обезбеђује овакво пословање наших привредних предузећа, јесте добро и ажурно књиговодство. Међутим, иако је један од основних услова за правилно пословање предузећа уредно и ажурно књиговодство, оно је код већине градских и рејонских предузећа неажурно. Од укупног броја београдских предузећа свега је 33,8 од сто уредно са књижењем 1950 године, 34,4 од сто са књижењем 1949, док постотак неажурних предузећа за 1948 годину износи 13,2, а за 1947 годину 3,2 од сто.

Ово јасно доказује да се питању књиговодствених и уопште привредних евиденција од стране великог броја наших привредних руководилаца не посвећује довољна пажња. Слаба је била и помоћ финансиских органа привредних предузећа и њиховим АОР-има по овом важном питању, што се нарочито огледа код рејонске привреде. Даљи разлог оваквом стању је и то што АОР-и не пружају озбиљну помоћ својим предузећима, а предузећа у већини случајева не располажу довољним бројем стручних службеника.

Ради овога дошло је до слабе организације евиденције по радним јединицама и местима, слабе обраде и неблаговременог достављања докумената на књижење. Из тога је уследила могућност за разне малверзације у пословању и шпекулантске трговине са хонорарним радом, против чега се треба упорно борити. Плаћање хонорарних службеника за рад на ажурирању књиговодства, вршено је по радном часу или по процени, која у већини случајева није била реална. Овоме треба додати и врло чести уцењивачки однос појединих несавесних службеника, који су, користећи познавање књиговодства, уцењивали привредна руководства захтевајући врло високе суме новца за свој рад. Тако је, на пример, за ажурирање књиговодства у угоститељском предузећу НО Другог рејона једна екипа хонорарних службеника тражила награду у износу од 600.000 динара, друга 300.000 динара, а трећа 180.000.

Одлуком Народног одбора града Београда о ажурирању привредних евиденција, постићи ће се да сва државна-привредна предузећа локалног значаја ажурирају заостатке, постигну пуну ажурност текућег пословања и одрже је у потпуности. Предвиђено је низ мера и задатака које треба да спроведу у живот финансиски и привредни руководиоци, али већ у самом постављању планова примећено је да неки привредни руководиоци нису озбиљно схватили тај задатак, и још увек, месец дана после рока, нису саставили планове ажурирања. Ту спадају следећа предузећа: „Југ", Музички магацин, Пољопривредно добро „Панчевачки Рит", предузеће за хлеб и млеко Шестог рејона, Предузеће за месо и масноћу Шестог рејона, Предузеће за управљање станбеним зградама Седмог рејона и Предузеће за транспорт Седмог рејона.

Осим овога, многа предузећа су за остварење ажурности планирала велики број хонорарних службеника, иако је предвиђено да се ажурирање обави са сопственим службеницима и то у редовном радном времену. Само у случајевима где је то немогуће дозвољен је прековремени рад. Исто тако, нека предузећа одредила су дуге рокове за обављање овога посла. Ту спадају и: Фабрика ножева „Партизан", Градска пекара, Градско предузеће за промет лековима и Инжењерско-пројектантски завод, која су планирала да тек крајем децембра ове године буду ажурни.

Овакви пропусти у самом постављању плана морају се упорним залагањем привредних руководилаца у потпуности отклонити. Посебну пажњу треба посветити предузећима која раде са губитком, која су много заостала у књижењу и предвиђају хонорарну радну снагу за ажурирање.

Народни одбори рејона треба да се заложе за извршење овог задатка и појачају службу књиговодствене инструктаже. Постављени план нека буде основ од кога треба поћи у пружању помоћи, где је она потребна, како би се постигла пуна ажурност привредних евиденција и књиговодство у потпуности послужило сврси за коју је намењено. Извршење постављеног плана не треба и не сме да буде брига само финансиских органа. За њега треба да се заложе сви привредни руководиоци, јер ће се њихово залагање на бољем привредном пословању у углавном мерити према залагању на извршењу овог задатка.

Драг. Лилић

Што шире популарисати

конкурсе Министарства народне одбране

Обнављање наше Армије новим официрским кадровима из редова омладине претставља значајну појаву неопходну за јачање одбрамбене моћи наше земље. Тим делом, које је од великог политичког значаја, учвршћује се сарадња и веза народа и Армије.

Конкурси које је расписало Министарство народне одбране, дају могућност омладини из фабрика, предузећа, школа и са факултета, да ступе на стручно уздизање под руководством Армије. Разноврсност војних школа објављених у конкурсима и ширина могућности одабирања стручног усавршавања, већ је увелико заинтересовало омладину нашег града. То потврђује и искуство стечено кроз досадашњу сарадњу омладине и Армије. Наши омладинци гаје огромну љубав према Армији за сваки њен позив, уопште.

Конкурс за пријем кандидата у школе за активне официре, затим школе за војне службенике, школе за грађанска лица и конкурс за пријем кандидата у домове војних студената и на административни курс, пружају могућност и радничкој и интелектуалној омладини да развију своје способности. Сви заинтересовани кандидати, који желе да конкуришу, дужни су да, уз молбу, поднесу школско сведочанство, уверење о имовном стању и лекарско уверење.

Да би се популарисала сва та обимна прегнућа наше Армије за уздизање стручних кадрова, за изградњу социјалистичке Југославије, потребно је да масовне организације — Савез синдиката, Савез бораца, Народни Фронт, Народна омладина, Фискултурни савез, — пруже пуну подршку у објашњавању и прорађивању значаја и важности, као и могућности, које пружа богатство конкурса Народне армије. Претходно томе, потребно је спровести широку агитацију како кроз основне организације Фронта, и уопште масовне организације, тако исто и кроз школе и факултете. У гимназијама треба користити родитељске савете, ђачке конференције, а и настојати ангажовати наставнички кадар за што успешније спровођење и објашњавање кандидације конкурса међу ученицима.

Врло велику помоћ популаризацији конкурса може да пружи Народна техника, у чијим се кружоцима налази данас хиљаде омладинаца нашега града. Своје склоности, и тежње, које сада развијају кроз курсеве Народне технике, омладинци су у стању да, са већ стеченим знањем, омогуће себи и лакше и успешније изучавање жељене струке у Армији.

Пуну подршку масовним организацијама, пружиће официри Југословенске армије. Нарочито велику пажњу треба поклонити агитацији у центрима предвојничке обуке, где се налази велики број наше радничке омладине и чије способности треба усавршавати и развијати.

Да би агитација добила и што популарнији карактер, треба искористити предности очигледне агитације чиме би се, илустровањем живота и рада у садашњим училиштима наше Армије, знатно развило интересовање за живот и рад војних питомаца.

С обзиром да ће кампања трајати неколико месеци, треба настојати да се што пре изврши потребна агитација преко масовних организација, да би се омладинци који конкуришу могли благовремено припремити за претстојећу школску годину у војним школама.

У част рођендана маршала Тита

Трудбеници Београда поздрављају свога вођу и учитеља

ЈОШ неколико дана нас дели од 25 маја, дана када се родио највећи син наших народа — маршал Југославије Јосип Броз Тито. Радни људи наше земље дочекују радосно тај дан, педесет осми рођендан свога руководиоца, који га је успешно водио кроз тешке године борбе и који га и сада успешно води путем изградње социјализма, путем боље и срећније будућности.

Из свих крајева наше земље, са обала мора, са врхова планина, из граничних села, кренуле су на пут штафете које носе поздраве свих наших народа вођеном другу Титу.

У својим предузећима, на свим радним местима, залажући се више и боље, трудбеници Југославије дочекују рођендан друга Тита са новим успесима у производњи, са новим радним победама.

Трудбеници Београда и овог пута не заостају. По свим београдским колективима после појачаног првомајског такмичења, узели су радни људи обавезе које испуњавају у част рођендана свога Маршала. Радећи за разбојем, за стругом, на котлу, за сваком машином, на сваком радном месту, радни човек Београда уткива у свој рад, у своје пребачење норми, своју љубав према Титу, своју оданост према њему, Партији и народу.

У текстилним предузећима Београда, у такмичењу у част рођендана маршала Тита постижу се лепи резултати. Трудбеници „Корушке", „Партизанке" и „Стаљинграда", високо пребацујући норме, водећи рачуна о квалитету својих производа, постижу свакодневно, што је ближе 25 мај, све боље резултате.

Трудбеници који изграђују нов град на левој обали Саве, Титов Нови Београд, заказивали су такмичење у част рођендана друга Тита док је још трајало првомајско такмичење. Тако је колектив предузећа за занатске радове заказао такмичење свим колективима на Новом Београду. Исто тако, предузеће „7 јули" заказало је такмичење свим предузећима на Новом Београду, а посебно предузећу

Поред појачаног рада у производњи многи колективи Београда спремају за рођендан друга Тита разне поклоне. Тако колектив индустрије мотора у Раковици, колектив који је успешно освојио производњу трактора, припрема на дар Маршалу мали трактор. Гуме за тај трактор који ће моћи да се креће, израђује колектив предузећа „Рекорд".

Наша медицинска индустрија сваког дана постиже све завидније резултате. Да би маршалу Титу показали своја постигнућа, трудбеници предузећа „Галеника" припремају као дар једну малу витрину са свим новим препаратима који су освојени у нашој медицинској индустрији.

Борећи се за бољи квалитет, радни људи фабрике обуће „Пролетер" постигли су до сада лепе резултате. Ципеле које они спремају као дар за рођендан другу Титу, показаће колико су они високо побољшали квалитет израде.

Поред учествовања у такмичењу у част рођендана друга Тита, око 1.500 најбољих трудбеника Београда, најбољих чланова Фронта и Народне омладине, пронеће улицама нашег града штафету, којом ће испоручити другу Титу топле поздраве и најлепше жеље Београђана за његов педесет осми рођендан.

* * *

И наши најмлађи припремају се да што свечаније и лепше прославе рођендан свога великог друга. По свим одредима пионири Београда пишу тему „Тито, мој најмилији пријатељ и учитељ". Три најбоља рада биће награђена. Поред тога, пионири се по одредима припремају за логорске ватре, које ће се организовати по разним деловима града, уочи рођендана друга Тита. На тим логорским ватрама пионирима ће наши најбољи трудбеници и официри Југословенске армије причати о личности друга Тита, а пионири ће са своје стране певати и рецитовати песме, које већ сада припремају и увежбавају.

Најмлађи становници Београда организоваће и своју посебну штафету. Из сваког рејона, десет најбољих пионира, најбољих и најмарљивијих ђака, пронеће улицама Београда штафетну палицу. Три најбоља пионира предаће другу Титу штафету и топле поздраве најмлађих Београђана.

УНИВЕРЗ. БИБЛИОТЕКА „СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ" БЕОГРАД

КАНДИДАТИ ЗА НАРОДНЕ ОДБОРНИКЕ

у свим рејонима Београда

На конференцијама које су одржане у основним организацијама Народног фронта у читавом граду, извршено је предлагање народних одборника за Градски и рејонске народне одборе. Предлагање је вршено уз велико учешће чланова Народног фронта на конференцијама и уз живу дискусију о појединим кандидатима.

За Градски народни одбор предложени су следећи кандидати:

Први рејон

1. **Југовић Миодраг**, професор, 2. **Ђорђевић Миленко**, радник, повереник за угоститељство, 3. **Ристић Божидар**, службеник, повереник за трговину и снабдевање, 4. **Плаовић Радомир**, родитељ Народног позоришта, 5. **Аћимовић Риста**, службеник, 6. **Стефановић Риста**, вицегувернер Народне банке, 7. **Гргић Иван**, судија, 8. **Бабић Ана**, правни референт, 9. **Савић Милан**, зуботехничар, 10. **Петровић Нинко**, претседник ИОНО-а, 11. **Дацић Радован**, намештеник, 12. **Опсеница Данило**, кројачки радник, 13. **Павловић Косара**, текстилна радница, 14. **Матија Сима**, фризер, 15. **Милошевић Чедомир**, намештеник, 16. **Софтић Миодраг**, радник, 17. **Јовановић Милка**, радница, 18. **Била Петар**, радник, 19. **Добровић Никола**, архитекта, проф. Универзитета, 20. **Стефановић Душан**, службеник, 21. **Недељковић др. Душан**, професор Универзитета, 22. **Јанковић Светозар**, радник, 23. **Цецић Марија**, радница, 24. **Радовановић Рада**, радница, 25. **Кошчичарић Јела**, текстилна радница, 26. **Миленковић Божидар**, радник, 27. **Вучетић Ђура**, трговачки помоћник, 88. **Буљановић Павле**, официр ЈА.

Други рејон —

1. **Бошковић Момир**, радник, 2. **Пурић Данило**, студент, 3. **Ванић Мирко**, браварски радник, 4. **Тишма Бранко**, словослагач, 5. **Петровић Вељко**, књижевник, 6. **Кићевац-Дедијер Милица**, службеник, 7. **Максимовић Десанка**, књижевник, 8. **Максимовић Божидарка**, директор гимназије, 9. **Гаковић др. Вик**, лекар, 10. **Стојановић Сретен**, вајар, 11. **Сомборски Милоц**, архитекта, 12. **Аларгић-Стамболић Јудита**, текстилна радница, 13. **Пантић Добросав**, службеник, 14. **Продановић Милица**, службеник, 15. **Вуцелић Воја**, радник, 16. **Најдановић Бора**, радник, 17. **Ђакулић Стеван**, словослагач, 18. **Красоја Лазар**, радник, 19. **Покрајац Марија**, радница, 20. **Пауновић Милица**, радница, 21. **Вуковић Ивка**, службеник, 22. **Гајић Никола**, новинар, 23. **Тркуља Вера**, службеник, 24. **Манић Љубица**, учитељица, 25. **Петровић Ратко**, радник, 26. **Шљивић Сретен**, професор Универзитета, 27. **Стаменић Милан**, службеник.

Трећи рејон —

1. **Радуловић Миленко**, директор предузећа, 2. **Михић Љубица**, учитељица, 3. **Кушић Јелисавета**, службеник, 4. **Рајтер Јаша**, помоћник министра, 5. **Бесаревић Мирко**, службеник, 6. **Деспотовић Васа**, часовничар, 7. **Ивковић Љубомир**, пуковник ЈА, 8. **Милошевић др. Ђуро**, лекар, 9. **Павловић Душан**, службеник, 10. **Поповић Јован**, књижевник, 11. **Прикелмајер Јосиф**, апотекар, 12. **Миндеровић Чедомир**, књижевник, 13. **Булатовић Слободан**, службеник, 14. **Станковић Душан**, професор Универзитета, 15. **Ломбар Блажо**, генерал-мајор ЈА, 13. **Никезић Марко**, студент, 17. **Филиповић Миодраг**, радник, 18. **Шолајић Косара**, радница, дванаест пута проглашена за ударницу, носилац Ордена рада III реда, 19. **Адамовић Милисав**, радник, 20. **Војновић Василије**, радник Речног бродарства одликован Медаљом рада, 21. **Срнић Јелена**, службеник, 22. **Вукотић Дара**, домаћица, 23. **Достанић Милорад**, службеник — машиновођа, 24. **Дисић Ранко**, радник, 25. **Парошки Милица**, службеник, 26. **Сарић Јурс**, радник, 27. **Стојаковић Славица**, домаћица, 28. **Милутиновић Милица**, службеник, 29. **Беровић др. Радивоје**, лекар, проф. Универзитета, 30. **Радуловић Стојан**, геометар.

Четврти рејон —

1. **Живковић Милан**, апотекар, 2. **Стојановић Братислав**, архитекта, 3. **Милијановић Станислав**, публициста, 4. **Николић Драгомир**, службеник, 5. **Митровић Влада**, студент 6. **Ловрић Јован**, службеник 7. **Шапинац Димитрије**, пензионер, 8. **Јовановић Загорка**, службеник, 9. **Шевић Мирко**, браварски радник, студент Високе техничке школе, 10. **Јовановић Мираш**, службеник, 11. **Бајa Милка**, професор, 12. **Костић Момчило**, инжењер, 13. **Радишић Богдан**, намештеник, 14. **Божић Љубиша**, радник, 15. **Хранисављевић Божидар**, службеник, 16. **Волф Фрања**, службеник, 17. **Репак Салко**, управник Београдског драмског позоришта, 18. **Бошковић Ђурађ**, проф. Универзитета, 19. **Максимовић Бранко**, проф. Универзитета, 20. **Ђурић Душан**, радник, тринаест пута проглашен за ударника, 21. **Томовић Рајко**, инжењер проналазач, 22. **Шуваковић Загорка**, службеник, 23. **Јоксимовић Миломир**, радник, једанаест пута проглашен за ударника, 24. **Миловановић др. Александар**, лекар, 25. **Благојевић Зора**, службеник, 26. **Смиљанић Ђурђе**, професор, 27. **Лазаревић Љубивоје**, радник, 28. **Иванишевић Милена**, намештеник, 29. **Радуловић Зора**, службеник, 30. **Недељковић Радомирка**, службеник, 31. **Сужњевић Мирко**, службеник.

Пети рејон —

1. **Миливојевић Стојан**, радник, 2. **Барух Матилда**, текстилна радница, седамнаест пута проглашена за ударницу, извршила Петогодишњи план, 3. **Маслеша Јелена**, библиотекар, 4. **Лајтман Стеван**, обућарски радник, 5. **Бубало Милена**, радница, 6. **Стаменковић Драги**, министар Владе НР Србије, 7. **Јанковић Милош**, просветни саветник, 8. **Поповић Света**, службеник — секретар ИОНО-а Београда, 9. **Лекић Љубица**, службеник, 10 **Павловић Милорад**, столарски радник, 11. **Војновић Никола**, радник, 12. **Цветковић Бранко**, радник, 13. **Поповић Зорица**, радница, 14. **Костић Аница**, радница, шеснаест пута проглашена за ударницу, извршила Петогодишњи план, 15. **Милачић Деса**, службеник, 16. **Шалиновић Лука**, радник, повратник из Америке, 17. **Станић Родољуб**, техничар, 18. **Јанкес Маја**, службеник, 19. **Стојиљковић Стојан**, металоструга р, вишеструки ударник, 20. **Крчанин Иван**, обућарски радник, Извршио Петогодишњи план, 21. **Пековић Периша**, намештеник, 22. **Рогановић Славка**, директор гимназије, 23. **Костић Душан**, књижевник, 24. **Матијевић Милка**, домаћица, 25. **Манојловић Илија**, радник, 26. **Николић Љубомир**, зидар, осам пута проглашен за ударника, 27. **Васић Јован**, шофер, 28. **Лукић Војкан**, потпуковник ЈА.

Шести рејон —

1. **Степановић Никола**, радник, 2. **Ивковић Вучко**, радник, 3. **Перовић Јела**, учитељица, 4. **Камперелић Жика**, новинар, 5. **Иконић Милан**, службеник, 6. **Ђурић Славка**, службеник, 7. **Веселинов Станка**, повереник ИОНО-а Београда, 8. **Јоковић Ранко**, пензионер, 9. **Дугоњић Рато**, министар Савезне владе, 10. **Баслаћ за ударника**, 17. **Савић Илија**, земљорадник, 18. **Јовановић Милош**, земљорадник, 19. **Марјановић Јован**, публициста.

Земун —

1. **Тишма Павле**, директор гимназије, 2. **Томић Божидар**, текстилни радник, 3. **Драгутиновић др. Милан**, лекар, 4. **Јанковић Сава**, браварски радник, 5. **Јовановић Миленко**, службеник, 6. **Стојановић Светозар**, железничар, 7. **Штрбац Петар**, радник, 8. **Абафи Станислава**, службеник, 9. **Богић Никола**, браварски радник, 10. **Пантић Добросав**, техничар, 11. **Шутић Слободан**, металоструга р, 12. **Поповић Александар**, занатлија, 13 **Бобинац Милка**, текстилна радница, 14. **Цветковић Славка**, службеник, 15. **Бабић Лазар**, претседник сељачке радне задруге „Сутјеска", 16. **Ераковић Стеван**, метални радник, 17. **Међед Милка**, текстилна радница, дванаест пута проглашена за ударницу, 18. **Корчак Михаило**, кожарски радник, девет пута проглашен за ударника, 19. **Брдар Љубица**, радница, четрнаест пута проглашена за ударницу, одликована Орденом рада II реда и Медаљом рада, 20. **Радовановић Димитрије**, службеник, 21. **Маргетић Јозефина**, судија, 22. **Пешић Бранко**, студент, 23. **Перишић Милица**, текстилна радница, тринаест пута проглашена за ударницу, 24. **Радосављевић Мита**, земљорадник.

Нови Београд —

1. **Доламић Хасан**, радник, 2. **Миленковић Светозар**, кројачки радник, носилац Ордена рада III реда, 3. **Владисављевић Живана**, домаћица, 4. **Галогажа Стева**, трговачки помоћник, 5. **Радека Илија**, метални радник, 6. **Николић Душан**, зидарски радник, рекордер по новом начину зидања, проглашен четири пута за ударника, носилац Ордена рада III реда, 7 **Ђурица Милан**, радник, носилац Ордена рада III реда, 8. **Јовановић Ђорђе**, столарски радник.

Панчевачки Рит —

1. **Бакић Радован**, службеник, 2. **Зечевић Петар**, трговачки помоћник, 3. **Ракета Стеван**, радник, 4. **Велимировић Ђорђе**, пољопривредник, 5. **Цурковић Милан**, земљорадник, 6. **Шкорић Грозда**, радница, 7. **Молдован Арса**, земљорадник, 8. **Карабан Петар**, земљорадник, 9. **Белић Благоје**, радник.

Железник —

1. **Драча Бранко**, радник, 2. **Станковић Радоје**, земљорадник, 3. **Константиновић Живота**, радник, вишеструки ударник, носилац Ордена рада III реда.

Раковица —

1. **Прица Илија**, радник, 2. **Милошевић Бранко**, бравар, 3. **Луковић Славко**, радник, 4. **Стојановић Александар**, радник, 5. **Марјановић Павле**, радник, 6. **Радовановић Бориша**, радник.

Истакнути трудбеници

предложени за одборнике

Већ по други пут после ослобођења бирају се Градски и рејонски народни одбори у Београду. На првим изборима 1947 године 922 народна одборника изабрано је у свим београдским рејонима. Они су примили први пут нову и одговорну дужност да уз непосредну помоћ грађана управљају читавим Београдом. Све су то били људи из редова радника и службеника, најбољи трудбеници који су свакодневно делом доказивали своју верност народу.

Завршено је кандидовање и за изборе 28 маја. У свим основним организацијама одржане су конференције, на којима су предлагани кандидати и где се дискутовало о особинама сваког појединца. Већином грађани су одавно познавали предложене људе. То су били најактивнији чланови Фронта на свим акцијама, вишеструки ударници, одлични службеници и активни друштвени радници, — људи које су грађани могли да виде свакодневно какви су на раду. А кандидати из редова обичних грађана када буду изабрани примиће на себе тешку и одговорну дужност. Они не обећавају као некадашњи општински одборници — индустријалци и трговци, већ позивају грађане да буду са њима стално повезани и да заједнички остварују све задатке који се буду поставили пред власт.

Милица Пауновић

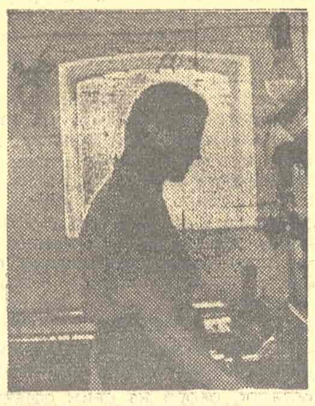

ЈЕДАН од кандидата Двадесетпете основне организације Другог рејона, за Градски народни одбор, Милица Пауновић, до сад је осам пута проглашена за ударницу у предузећу „Октобарска слобода". Иако је мајка троје деце, о којима се сама стара, јер је удовица из прошлог рата, врло је активна на раду у Фронту, као и у синдикалној подружници. На комуналним радовима дала је велики број добровољних радних часова, и добила је значку за пожртвовани рад у Фронту. Поред других значака, носилац је и „Јубиларне споменице 1944 — 1949".

Бориша Радовановић

Машински радник индурстрије мотора у Раковици. Иако је у производњи од 1948 године похваљиван је и награђиван неколико пута за залагање. Радовановић је кандидат

радничког насеља на Канаревом Брду. Врло је активан како у раду Народног Фронта тако и у раду синдикалне организације.

Миломир Јоксимовић

Радник Градског саобраћајног предузећа Миломир Јоксимовић почео је да ради одмах после ослобођења у фронтовској организацији на разним акцијама. Добијао је многе значке и похвале. У току 1946 и 1947 године био је изабран у одбор основне организације. Прошле године постаје члан Рејонског одбора Фронта, а сада је и члан Градског одбора Народног фронта. Носилац је Јубиларне Споменице поводом Петогодишњице ослобођења Београда.

На прошлим изборима изабран је за народног одборника у Четвртом рејону. Као одборник био је у тесној вези са грађанима, саслушавао њихове жалбе и примедбе и преносио их рејонском одбору. Сада се у Трећој основној организацији, у којој се он налази, предвиђа изградња дечјег вртића. Он се обавезао да обави стручне послове у изради ђуљашки и осталих потребних справа.

Грађани Десете изборне јединице Четвртог рејона предложили су га за кандидата за Рејонски одбор, а грађани Седме основне организације као кандидата за Градски одбор.

Павле Буљановић

НЕМА ни једног фронтовца у Осмој основној организацији Првог рејона, који не познаје капетана ЈА Павла Буљановића. На свим акцијама, по свим секторима делатности Фронта, он активно учествује.

После мучног живота за време рата, када је био хапшен и отпуштен из службе, отишао је 1944 године у Народноослободилачку војску. Пошто је рат завршен, вратио се у Београд, где заједно са својом другарицом марљиво ради на организовању и учвршћивању Народног фронта. Руководио је многим идеолошким курсевима у својој организацији. Као признање за залагање у Фронту и за учествовање у комуналним радовима, добио је „Јубиларну споменицу изградње Београда 1944—1949".

На предизборној конференцији Осме основне организације Првог

рејона, кандидован је за народног одборника за Градски народни одбор.

Сима Матаија

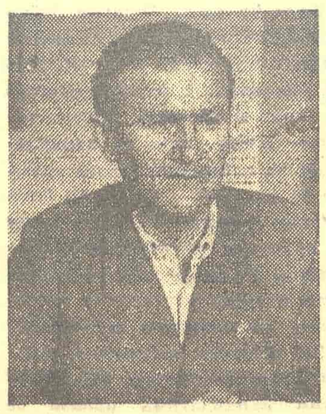

Сима Матаија, фризер, већ је четири године благајник своје основне организације. Учествује активно у свим фронтовским радовима, где се одавно истакао. Између осталог, руководи и стручним добровољним радним бригадама своје струке, за услуге омладинцима са Новог Београда. Поред многих других фронтовских значака и признања, носилац је и „Јубиларне споменице 1944—1949".

У Двадесетој основној организацији Првог рејона, кандидован је за народног одборника за Градски одбор.

Вера Тркуља

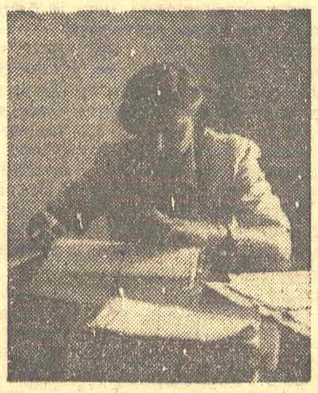

Док су наши трудбеници, својим стваралачким снагама и новим изузима, освојили нове производе и повећавали продуктивност рада, дотле је, упоредо са њима, у предузећу „Пролек", неуморно радила и стварала инжењер-технолог Вера Тркуља. За њу, рад у предузећу почињао је у седам изјутра и завршавао се у седам увече. Тако је прошла читава 1948 и један део 1949 године. Недеља, за Веру Тркуљу, није био дан одмора, већ дан борбе за план.

Данас, Вера Тркуља, носилац Ордена рада II реда, кандидат је у Другом рејону, за Градски народни одбор.

Др Сретен Шљивић

Професор на Природно-математичком факултету и Проректор београдског Универзитета. Професор Шљивић је поред тога и управник Физичко-хемиског Института на Природно-математичком факултету који са успехом испуњава своје задатке у уздизању наших младих физичара и хемичара. Професор Шљивић је и писац уџбеника који је нарочито недостајао за ову грану студија.

Стеван Ераковић

Метални радник из завода „Александар Ранковић" кандидат је за Градски народни одбор Београда.

Ераковић је два пута проглашен за ударника и активан је члан Народног фронта.

Данило Биберчић

До сада је шеснаест пута носио частан назив ударника. Ради као металоструга р Главне ауторадионице у Београду. За свој пожртвовани рад одликован је Орденом рада II реда. У току прошле године био је неопходно потребан предузећу и поподне, због своје стручности. Он је стално долазио кад је требало и дао 1.170 добровољних часова, не захтевајући за тај рад награду. Активан је друштвени радник у синдикалној организацији свога предузећа.

Грађани Једанаесте основне организације Шестог рејона, која је у саставу 158 градске изборне јединице, предложили су га као свог кандидата за Народни одбор града Београда.

НАШИ НАРОДНИ ОДБОРИ...

НАСТАВАК СА 1 СТРАНЕ

средно или преко својих извршних одбора и њима подређених органа управе". Извршни одбори су извршни и управни органи народних одбора и њих из својих редова именује и разрешава пленум народног одбора. На тај начин, као што је истицао Маркс, на челу свих важнијих служби локалне управе налазе се изабрани народни претставници.

6. — Највећи допринос теоретској и практичној изградњи локалних органа државне власти и државне управе претстављају одредбе о економској основи народних одбора, о надлежности и о међусобним односима између виших и нижих народних одбора и централних републичких органа и народних одбора. Овим одредбама су разрађени основни принципи о нашим народним одборима као највишим претставничким органима државне власти у административно - територијалним јединицама и обезбеђена су њихова уставом и законима гарантована права. Народни одбори имају свој привредни план и буџет који доносе сами. Они имају **право управљања** општенародном имовином локалног значаја и могу је користити и управљати њом под условима и у границама који су одређени законима.

У јединственом кругу послова који претстављају надлежност народног одбора закон разликује такозвани **локални** и **општи делокруг.** Карактеристика локалног делокруга лежи у томе што он обухвата велики број послова у следећим областима привредне, социјалне и културне делатности: план, у финансије и управљања општенародном имовином; локална привреда; комунална изградња и комунални послови; просвета и култура; заштита народног здравља; социјално старање; заштити права грађана и одржавање реда и мира. Ови послови се установљавају и мењају се само законом. Послови општег делокрута се установљавају и мењају само прописима виших државних органа који су овлашћени да регулишу такве послове. Поред тога, народни одбор који је овлашћен д регулише послове локалног делокруга сам просуђује законитост и неправилност аката извршног одбора и повереника који те послове остварује и спроводе.

Већи број буржоаских држава не признаје уопште или признаје минимално право самоуправљања локалном становништву. У овим земљама у локалним јединицама се налазе локални органи централног државног апарата који су том апарату једино подређени. У другим земљама, као што су Енглеска, Америка, Швајцарска, устави и закони признају постојање тзв. локалне самоуправе. Али локална самоуправа коју остварују локални претставнички органи има врло мала овлашћења, лишена је озбиљних материјалних средстава и у пракси је сведена на равнодушно животарење или на послужни локални сервис централног државног апарата.

Устави и закони у источним земљама нису локалним органима државне власти (народним одборима, народним саветима итд.) дали улогу највиших органа државне власти а још мање јединих претставничких органа државне власти који руководе свим органима управе на свом подручју.

У СССР-у није још донет ни један закон који би разрадио принципе Устава СССР-а од 1946, који истина већ напушта Лењинову тезу из Устава РСФСР-а од 1918 да су „локални совјети највиши органи државне власти у оквиру својих права". Локални државни апарат у СССР-у функционише према старим законима и уредбама из периода 1924—1934 који дају стварну власт извршним комитетима који су чврсто повезани са централним државни апаратом. Локални совјети се још нису изградили као стварни органи државне власти који руководе свим органима државне управе на свом подручју. По члану 49 Устава НР Бугарске и члану 78 Устава НР Румуније народни савети су постављнеи као локални органи који спроводе наредбе виших управних органа и појављују се и по закону и у пракси подређени централној управи, а нарочито министарству унутрашњих послова. Устав Чехословачке уноси подређеност народних одбора министарству унутрашњих послова у основне одредбе о народним одборима. Слично третира локалне савете нови мађарски Устав од 19 августа 1949 г. По њему локални савети раде „у оквиру одређеном од стране виших органа".

Као што се види у СССР-у и источним земљама народне демократије изградња локалних органа државне власти спроведена је према принципу бирократског централизма и свођења локалних органа на послужни и подређени апарат централних органа. Разумљиво је да то отежава и спречава развијање иницијативе радних маса и њихово активно учешће у управљању државом и тиме задржава процес развоја социјалистичке демократије, — тако нужан социјалистичком друштву које мора донети свету више и стварне демократије, пунијег учешћа маса у управљању државом него сви ранији државни системи. Наша земља је пошла другим путем, путем који повезује развитак социјализма са сталним продубљавањем социјалистичке демократије у смислу свеће самоуправе радних маса и њиховог укључења у рад државне како у највишим тако и у локалним органима власти.

ГЕНЕРАЛНИ ПЛАН БЕОГРАДА

ПРЕДВИЂА ОГРОМНО ПОВЕЋАЊЕ ЗЕЛЕНИХ ПОВРШИНА

БЕОГРАД се, иако има ванредан положај, не може похвалити неким богатством зелених површина. Изузев Калемегдана, Топчидера и Кошутњака, Београд пре рата није имао неких већих зелених површина у којима би радни Београђанин нашао свежине и одмора. Ту и тамо, откидане су од улица, од камена, између блокова зграда, мале зелене површине, оазе у мору бетона и асфалта. Али ти скверови, травњаци и друге зелене површине нису ни изблиза задовољавале потребе Београђана.

Пре рата Београд је имао 23 парка са око 61 хектаром површине. Ратом и пустошењем окупатора уништено је неколико паркова, тако да је 1945 годину Београд дочекао са 21 парком на укупној површини на 54 хектара. Одмах у првим данима обнове, а касније и у изградњи, поклања се велика пажња повећању зелених површина. Већ у 1948 години Београд има 25 паркова са 69 хектара површине. Тај број у односу на предратно стање није много повећан, али паркови се стварају споро, а требало је преуредити, дотерати и реконструисати старе.

Поред стварања паркова после рата је много урађено и на пошумљавању. Пре рата под шумом је било 903 хектара (Топчидер и Кошутњак), а већ 1948 године зелене површине, укључујући ту шуме и пошумљене терене, простиру се на 1 059 хектара.

По овим бројевима пораста паркова и хектара под шумом могло би се закључити да је порастао и проценат зелене површине по једном становнику Београда. Међутим, то није случај. У односу на број становника, зелених површина у проценту све је мање, јер израстање паркова и другог зеленила не може да достигне брзи темпо насељавања нових становника у Београду. Тако је 1939 године било укупно 33 кв. метра зеленила по једном становнику, одмах после рата, 1945 године, 30 кв метара, 1947 — 27.5 кв метара, а 1949 године тај број је износио 29 кв метара по једном становнику. Самих паркова било је у 1939 години 2,2 кв метра по једном становнику, док у 1948 години тај број пада на 1,7 кв метара.

Генерални план Београда предвиђа огромно повећање зелених површина, као један од услова за удобан и лепо живот становника једног милионског града. Према плану, 1966 године, на сваког становника Београда доћи ће 28 кв метара паркова, што у односу на садашње стање (око 1,5 кв метар) претставља огромно повећање.

Према Генералном плану, данашњи Калемегдан ће се проширити све доле до Дунава. Доњи Град ће се претворити у модеран парк чија ће се површина протезати дуж Дунава, све до Електричне централе. На простору данашњег Ташмајдана, од цркве св. Марка па до Техничког факултета, подићи ће се музејска четврт, која ће сва бити у парку. Испод „Пионира", па преко Новог гробља (које ће се преселити) протезаће се огроман парк све до Звездаре, где ће се везати са Националним парком. На простору данашњег Хајдпарка уредиће се велики Омладински парк, у коме ће се изградити летња позорница и разни други објекти за забаву. Простор данашње Железничке станице, на коме ће се подићи нове зграде, биће сав у зеленилу, а одатле ће се, обалом Саве све до Господарске механе, простирати шеталиште. Простор данашњег Макиша биће у скорој будућности пошумљен и служиће као излетиште Београђана. На том терену ће се изградити нови хиподром и аутодром за мото и ауто трке. На падинама према Жарковом биће велики Зоолошки врт. Поред тога, на падинама изнад Макиша предвиђа се изградња једног фолклорног села са разним типовима кућа. Од Макиша, зеленило иде до Железника, а одатле се везује за Филмски град у Кошутњаку. Острва Ада циганлија и Ратно претвориће се у паркове са свим потребним објектима за разне спортове и разоноду.

Данашњи Пионирски парк реконструисаће се тако да ће добити пролаз из Улице маршала Тита на Булевар Црвене армије. Тај парк ће бити декоративан оквир Президијуму и Скупштини.

На левој обали Саве предвиђено је доста зелених површина. Цела Бежаниска Коса ће се пошумити. Нови Београд ће имати широке зелене булеваре, а зграде ће бити изграђене у слободном систему са доста зеленила.

Остварењем Генералног плана Београд ће поред низа других ствари добити још доста нових паркова, зелене површине у њему заузимаће далеко већи простор него до сада. Територија на коме ће се развијати Београд заузимаће око 8.000 хектара земљишта. Од тога ће зеленилом бити покривена једна четвртина целокупне територије, односно 2.000 хектара. Ако се томе додају и околне шуме, Београђани ће моћи у часовима одмора да се освежавају зеленилом, које ће покривати укупно 9.000 хектара земљишта.

ИЗВРШИОЦИ ПЕТОГОДИШЊЕГ ПЛАНА

Петар Била

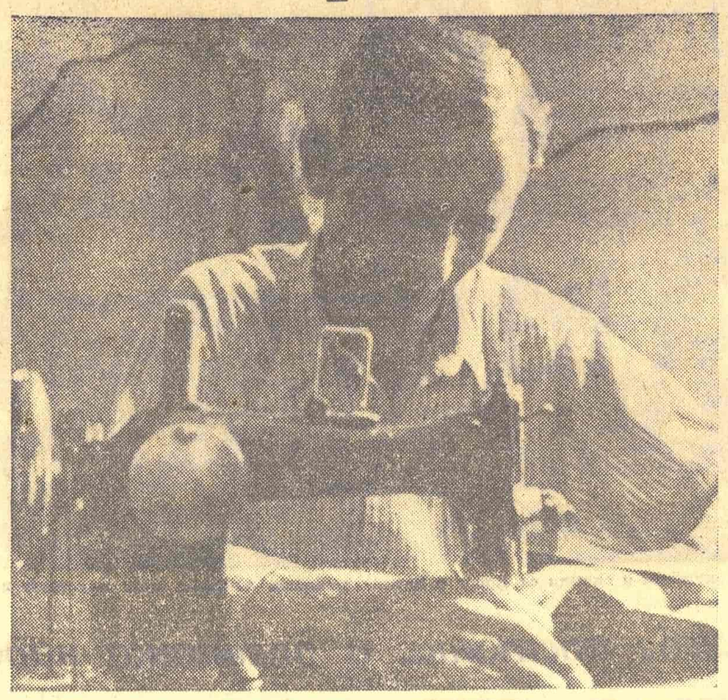

Петар Била несумњиво спада међу најпопуларније раднике у Београду. Већ доста времена говоре о њему кројачки радници, као најбољем. Вредан, дисциплинован, до краја предан послу који обавља, успео је високо пребацујући норму, да свој први Петогодишњи план изврши новембра 1949 године.

Када су у Војно-трговачком предузећу на свечаној конференцији први пут проглашени ударници, Петар Била био је међу њима. Отада па до данас, својом марљивошћу, успео је да освоји шеснаест пута частан назив ударника

Петар Била носилац је Медаље рада, Ордена рада II реда, а исто тако залагањем је стекао и многе синдикалне и фронтовске значке и похвалнице. Најмилији од свих поклона, ручни сат — поклон маршала Тита, носи поносно као најлепшу успомену на своју велику победу — извршење Петогодишњег плана.

На предизборној конференцији Четврте основне организације Првог рејона, кандидован је за народног одборника за Градски народни одбор.

Из рада Градске и рејонских контролних комисија

ИМА доста случајева да грађани, после подношења извесне жалбе или молбе органима власти, добију као одговор, службенички акт, где се на дну исписаног текста на машини, налази пасус следеће садржине: „Против овог решења странка нема право на жалбу". То значи, да, после другостепеног решења које доноси Извршни одбор градског Народног одбора, дотична особа са таквим решењем не може се жалити даље ни једном вишем органу власти. Но, обично, мислећи да се тиме и завршава њихова могућност решења неког проблема, они одустају од даљег настојања, не знајући да се за такво решење, уколико га сматрају неправедним, могу жалити Градској контролној комисији. То је орган народне власти који је дужан да провери и испита случај притужбе, до танчина, у службеничком акту, и да поступи по закону, а уколико нађе да је решење неправедно донесено, обавештава о томе повереништво које је заинтересовано за овај случај.

И свакодневно, у Биро за жалбе и притужбе, долазе грађани и подносе своје жалбе. Те жалбе или притужбе различите су садржине, а понекад су врло замршене, па је и потребно дуже времена да би се могла добити извесна тачна слика, дотичног случаја жалбе. Службеници Градске контролне комисије увек настоје да на самоме терену испитају и провере читаву ствар, изнесену у службеничком акту. Но, то не искључује да и они могу да погреше при доношењу негативног решења. Зато постоји и право жалбе, за странке, и код надлежних контролних комисија.

Ако разгледамо статистичке податке Градске контролне комисије о жалбама и притужбама грађана видећемо, да је само у првом тромесечју, ове године, Градској контролној комисији поднесено 789 жалби. Највише се жалило службеника (606), а најмање радника (свега њих 7). Против станбених решења донесених од стране Градског Извршног одбора највише је било поднесено жалби (608), а најмање за порез и откуп. Интересантно је напоменути да у периоду од три месеца није било ниједне притужбе ни жалбе на државни сектор и државне органе, на експозитуру Народног здравља, на дирекције наших предузећа, на поједине грађане или раднике. Углавном око 90% жалби и примедби долази на решења станбеног питања. Од тих 789 поднесених жалби решено је у року од три месеца 737, од којих као оправданих 99, а као неоправданих 606 жалби и притужби. Ако се узме у обзир да су то решења другостепеног значаја, онда се може сматрати да је то добар успех рада Градске контролне комисије.

У том истом периоду, за три прва месеца ове године, рејонске контролне комисије у Београду решавале су 537 жалби грађана. И овде је највише жалби поднето по станбеним питањима, затим на службенички и радни однос, на рад предузећа, и тако даље. Жалбе се највише односе на решења рејонских извршних одбора, а мање на предузећа и установе. Запажа се да радници у много већем проценту жале се рејонским контролним комисијама него Градској контролној комисији. Док у статистици Градске контролне комисије, поред 606 службеника стоји свега 7 радника који се жале, дотле је у свим рејонским контролним комисијама поднело притужбе 144 радника, поред 172 службеника.

Због недовољног познавања надлежности Контролне комисије не користе радници све оне могућности за жалбе и притужбе, које им овај орган власти пружа.

Догађа се често да грађани са решењем рејонског народног одбора, првостепеним решењем, директно се жале Градској контролној комисији, верујући да ће на тај начин пре успети да реше своје потешкоће. У таквим случајевима службеници Градске контролне комисије, упућују грађане са одређеним упутствима, надлежним органима власти који треба да донесу другостепено решење њиховој жалби. У Градску контролну комисију долазе људи и жале се за оне ствари, за које су надлежни други органи власти. Такви случајеви су, на пример, свађе и несугласице станара, који траже размену станова, доносећи писмене предлоге кућних савета, или потврде основних организација Фронта. Или на пример, ако је у питању чистоћа дворишта, зграде или улице, уместо рејонској комисији за прекршаје, они се обраћају Градској контролној комисији. Таквих примера, непознавања надлежности Градске контролне комисије, има врло много. Да би се то отклонило потребно је на конференцијама у основним организацијама Фронта објашњавати значај и улогу рејонских и Градске контролне комисије.

Ипак, из рада Градске контролне комисије, види се, да учешће маса у коришћењу помоћи и могућности за исправку неправилних одлука, које им пружа Контролна комисија, све се више и више користи. Данас, из дана у дан, све већи број грађана долази, у случају потребе, да заштити своја права ако је неправилно решено извесно питање од стране претставника власти.

Велики број грађана

УЧЕСТВУЈЕ У РАДУ НАРОДНИХ ВЛАСТИ

У изградњи и развитку народне власти и у ширењу њене демократичности, огромну улогу игра све веће спајање државног апарата са народним масама. Снажна подршка и помоћ грађанства, као и непосредно учешће великог броја људи у раду органа народне власти, огромно доприносе да се обимни и тешки задаци обаве лакше и потпуније. Разне форме преко којих масе учествују у управљању, обогатиле су се кроз протекле године и усавршиле. Скоро у свим задацима учествују радни грађани Београда. Ево само неколико чињеница.

★

У периоду од 1947 године па до маја 1950, одржано је у Београду 2.334 збора бирача, на којима је учествовало преко 200.500 бирача. На њима су одборници полагали рачуне бирачима о своме раду; ту су грађани постављали питања, критиковали и давали предлоге и мишљења. Од 28.611 предлога, спроведено је преко 25.000 умесних. Они су помагали да се побољша рад народних одбора и реше разна привредна, комунална, здравствена и друга питања.

★

По станбеним, хигијенским и комуналним питањима, кућни савети станара претстављају један од најширих облика учешћа грађана у помоћи станбеним властима. У Београду је до данас формирано 8.000 кућних савета, са преко 30.000 чланова. Они су досад помогли да се реше и спроведу у живот око 600 разних питања, што је од велике користи за грађанство.

★

У раду разних повереништава, народне масе сарађују кроз савете грађана. Стално се учвршћујући, они су пружили стварну помоћ у раду власти. У 86 савета при рејонским повереништвима, активно ради преко 1.500 грађана.

★

Најнепосреднија контрола широких слојева грађана по уличним одборима, предузећима, установама и осталим областима живота у граду, најбоље се одражава кроз рад народних инспекција. Живим радом, сигнализирањем и исправљањем свих неправилности, борбом против бирократизма, народни инспектори су стекли велику популарност и симпатије радних људи. У предузећима и фронтовским организацијама, изабрани су и раде 3.142 народна инспектора.

★

Велики број, преко 1.500 судија — присудитеља, учествује у раду судова. Ови поротници, изабрани од стране народних одбора, претстављају у судовима жеље и мишљења широких маса грађана.

★

Васпитању школске деце поклања се велика пажња. Ради координирања рада између школе и куће, одржавају се многи родитељски састанци. У току прошле године одржано је при школама преко 5.500 родитељских састанака, којима је обухваћено преко 160.000 грађана.

★

Велика многострана активност Београђана у помоћи органима народне власти, разноврсна је. Између осталог, скоро на свим објектима који се граде у Београду, учествују фронтовске бригаде Народног фронта. Само у току прошле године трудбеници Београда дали су 7,253.256 добровољних радних часова у вредности од преко 82 милиона динара.

★

Наведени примери ни издалека не показују сву активност маса Београђана у борби за социјалистичку изградњу. Велики број људи, који није обухваћен наведеним формама рада, пружа знатну помоћ радом кроз организације Народног фронта, синдиката, омладине, АФЖ-а и осталих. Поред велике помоћи на грађевинским и комуналним радовима, народ помаже своју власт и добровољним радом у дечјим обдаништима, јаслама, ђачким кухињама, дечјим ресторанима, у припреми зимнице, истовару и утовару робе и угља и слично. Од неоцењиве је користи помоћ коју грађани пружају приликом пописа становништва, при издавању потрошачких карата, у разрези и наплати пореза, исправци бирачких спискова и тако даље.

О НАШЕМ ДРЖАВНОМ УРЕЂЕЊУ

Ко сачињава управни апарат народних одбора

ПОСЛОВИМА појединих грана државне управе у среским, градских, рејонским и областним народним одборима руководе повереништва, Планска комисија и Контролна комисија.

Повереништва при народним одборима оснивају се за следеће гране управе: пољопривреду и шумарство, индустрију, државне набавке, комуналне послове, трговину и снабдевање, финансије, унутрашње послове, рад просвету и културу, народно здравље, социјално старање, локални саобраћај.

На челу сваког повереништва стоји повереник за ту грану управе. Повереник је у исто време и члан извршног одбора народног одбора. Поверенике именује и разрешава Извршни одбор Народног одбора.

Планска комисија је орган народног одбора за припрему и израду привредног плана и евиденцију о његовом извршењу. Радом Планске комисије руководи претседник, кога именује и разрешава Извршни одбор.

Контролу над пословањем и радом органа државне управе, установа и предузећа којима руководи народни одбор, као и осталим установама, организацијама и предузећима над којима држава врши контролу, на основу закона и осталих прописа, врши народни одбор преко Контролне комисије. Комисијом руководи претседник кога именује Извршни одбор.

Повереништва, Планска и Контролна комисија, у исто време су за свој рад одговорни како народном одбору тако и вишим органима власти.

Међусобни однос нижег и вишег Народног одбора

Виши народни одбор руководи радом нижег народног одбора. У оквиру ове компетенције виши народни одбор има права да донесе опште прописе за јединствено остваривање њихове делатности, даје упутства за извршење задатака, указује организационо и стручну помоћ, помаже уздизање и расподелу кадрова, врши надзор над законитошћу рада нижег народног одбора и др.

Народни одборник

ПРЕТСТАВНИК НАРОДА

ОНАЈ крај, код Роспи-ћуприје, Карабурме, Миријевског пута до близу Вишњичке Бање, много се изменио последњих година. Некад, то је био неосветљен, мрачан део града, блатњавих улица, нахерених тескобних кућица, без воде, прљавих и заразних бунара — сиромашна радничка периферија. Са своје две руке они су зарађивали толико колико би могли живети до сутра у несунчаним, трском и блатом подигнутим приземљушама.

Зар може неког да чуди што у овом крају, данас, раде и стварају себи радостан живот, људи чије су основне организације најбоље у Другом рејону. Ето, Двадесет пета, носи три прелазне заставе! Само они људи који су осетили тегобе, најбоље знају да цене плодове новог друштвеног живота.

И ту, у томе крају, у Двадесет петој основној организацији народни одборник је Стева Филиповић. Обично се догађа да ако неко некоме учини добро да се то брзо заборавља. Људи много лакше памте неправду и зло. Но, Стеву људи и радничке породице са Роспи-ћуприје, не само да добро познају, него га воле и цене. Није то само због тога што је он исувише учинио за њих да би се то могло заборавити, већ и због тога што им је он приступачан, из њихове средине, што носи у себи, и у свом тихом говору, нешто што привлачи, што се с њим могу о свему посаветовати и за све му се обратити.

Када су га, давно је, још на првим изборима 1947 године изабрали за народног одборника, обећао је да ће учинити све што буде могао и да ће увек настојати да оствари њихове потребе. Био је то више завет него обећање, топло изречен, који још данас радници спомињу.

И отада он је сакупљао мисли и предлоге својих сугрђана, износио их пред одбор народне власти и истрајно је радио до успешног решења. Висок, просед, он је био свуда упоран и са том ретком одликом стварао је себи пут који је увек доносио понеку нову радост његовом крају. Још када није саобраћај радио, после ослобођења, њему није било тешко по два па и три пута доћи у народни одбор, ако је то било потребно, ако је, ма због чега био у питању један грађанин из његове средине.

Прва жеља чланова Двадесет пете основне организације изречена на њиховој конференцији била је: осветљење кроз улице и куће. Са својом упорношћу, знајући шта то значи за Роспи-ћуприју и Карабурму, за ђаке, радничку децу што морају да уче поред петролејке, он је на конференцијама Извршног одбора рејонског народног одбора, па и Градског, стално, за читавих шест месеци износио то питање на дневни ред. У одбору су одмах прихватили његов предлог, али није било стубова за спровођење струје. Ипак, једне јесење ноћи, засветлело је двадесет осам уличних светиљки око Роспи-ћуприје. Сами су, својом радном снагом, поставили стубове и довели струју у своје куће.

Тако су се, на зборовима бирача ређали захтеви грађана као потребе које су неопходне. А Стева, увек, добро размотри известан предлог па га одмах износи пред народни одбор. Тако се, током времена, отворила трафика, млекара, па Гранапова продавница, онда месарница, затим друга млекара... А људи су видели да се њихови захтеви и предлози, на зборовима бирача, остварују кроз рад народног одборника Стеве Филиповића. Тако су они заволели „свог одборника" и све га више поштовали. У Рејонском и Градском народном одбору причали су да се такав одборник ретко среће. Али, Стева никад није заборавио да каже својим бирачима колико се за њих све заузимају другови и у Рејонском и Градском народном одбору, и колико се труде, да што пре остваре њихове жеље.

Обично, поред мањих проблема, наиђе и неки већи. Било је неопходно спровести воду становницима овог дела града. Још 1947 године, на зборовима бирача, радници и грађани говорили су народном одборнику да се добави материјал па ће они сами „довести воду". Дискутовали су дуго о томе. У својој малој просторији основне организације правили су план где да поставе чесме, о свему што је било повезано са спровођењем водовода. Скоро годину дана Стева Филиповић је ишао од Рејонског одбора до Градског, и од Градског до Рејонског. Али цеви за водовод, и поред њихове највеће предусретљивости, није било. Понекад, Стева би им пребацио да су спори у решавању ствари и да се сувише подају административној преписци.

— Брже, брже треба радити, не вреди прести паукову мрежу кроз администрацију...

Негде, крајем 1948 године, фронтовци Двадесет пете основне организације подигли су четири чесме и „доведоше воду" на Роспи-ћуприју. То је био најтежи задатак за њиховог народног одборника.

— Ништа нам неће доћи на готово! — говорили су грађани Стеви, када су дошли аутобуси за градски саобраћај у Београду. — Треба им рећи да их и овамо упуте!

Никад Стева у таквим моментима није био лењ и неодлучан. У Рејонском и Градском одбору одбијали су тај предлог са изговором да је то немогуће и за сада неизводљиво. Али народни одборник био је упоран. Комисија, која је обишла терен, поднела је извештај да не постоји подесна улица за аутобуски саобраћај. Овом крају појачање саобраћаја било је неопходно, јер многи радници са Роспи-ћуприје одлазе на посао чак у Земун. А зими... колико би то вредело! Повереништво комуналних послова одобрило је замисао да се изврши реконструкција Вишњичке улице. На конференцији организације пао је предлог: не чекати! И својим рукама радници, фронтовци-бирачи, калдрмисали су Вишњичку улицу од Карабурме до Роспи-ћуприје И аутобус је прошао новом улицом.

Често народни одборник Стева Филиповић обиђе и њихову основну школу. Од учитеља је дознао да, према лекарском прегледу, доста деце има проширење плућних жлезда. Просторије које има школа недовољне су и сувише оптерећене. Он је због тога предложио народном одбору зграде које би могле да послуже за школу, док се не подигне нова. Сада очекује решење одбора.

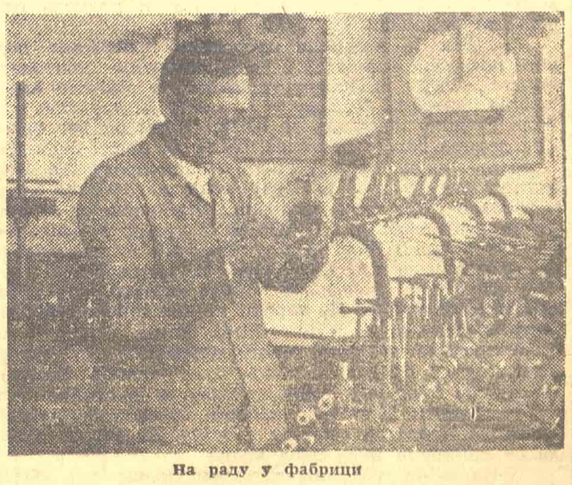

На раду у фабрици

*

Све су то само неки детаљи из рада Стеве Филиповића, народног одборника. А читава једна фијока његовог стола пуна је разних аката и решења. Колико је ту само ситница, малих, остварених жеља грађана које су можда већ и заборављене. За њега то су драгоцене успомене, у којима се може наћи три године живота и рада једног правог народног одборника.

Машинског мајстора „Октобарске слободе" и народног одборника већ дуже времена замара болест очију. Понекад када чита реферат пред својим бирачима, очи му засузе и онда не може даље да чита, већ почне да говори обичним речима радника.

— Осећам да не могу више да одговорим пред људима онако како бих ја то желео. Али када ме народ тражи нема ту шта да се каже.. Не би било лепо да се одрекнем њихове жеље да им будем кандидат. Радићу увек док будем могао...

В. Војводић

ЗА ВРЕМЕ НЕДЕЉЕ САОБРАЋАЈА

у Београду постигнути одлични резултати

ПРОЦЕС производње продуката сматра се завршеним тек онога момента када се готови производи доставе потрошачу. За извршење задатака преноса готових производа од огромног значаја је организација и стање у коме се налази саобраћај. Према томе, саобраћај је један од саставних делова производног процеса. Поред организације, довољног броја возила и осталих техничких средстава у развитку саобраћаја одлучну улогу играју путеви и друмови на којима се он обавља.

Ради што потпунијег извршења плана превоза, одржавања возила, појачања радне дисциплине, уштеде материјала и објашњења грађанима значаја саобраћаја у нашој привреди, два пута у току сваке године одржава се „Недеља саобраћаја". Поред напред наведених задатака предвиђено је да се у „Недељи саобраћаја" отклоне сви недостаци који су запажени у току рада. Овогодишња „Недеља саобраћаја" одржана је у целој земљи од 7 до 14 маја. У Београду за време „Недеље саобраћаја" одржано је неколико акција саобраћајног особља и возила у којима су учествовала сва саобраћајна предузећа уз помоћ и сарадњу масовних организација.

У току „Недеље саобраћаја" у Београду је превезено моторним возилима 1.611 тона камена за оправку улица, (при превозу овога камена само у току једног дана учествовало је у акцији 152 камиона), 2.034 тоне угља и 388 тона цигала и разних отпадака.

Да би се саобраћајно особље и грађани упознали са значајем акције и мерама које се имају предузимати у циљу правилног одржавања кола и саобраћаја, одржано је 96 предавања. И то 90 по клубовима технике по установама и предузећим, а 6 у транспортним и ремонтним саобраћајним предузећима. Такође, известан број стручних предавања одржан је по средњим школама и пионирским техничким кружоцима.

До сада, иако је у Београду постојао известан број сервиса који имају задатак да врше свакодневни преглед, чишћење и ситне оправке кола, они нису у довољној мери коришћени од стране власника возила. За време „Недеље саобраћаја" велики број власника дао је обавезу да ће редовно довозити кола на преглед.

Да би омогућили што правилнији развој саобраћаја у граду, службеници саобраћајних предузећа су у току акције уз помоћ масовних организација поправили улице које су због стања у коме су се налазиле претстављале опасност за кола. Тако су оправљене улице Вардарска, Јована Гајића, Скерлићева, Јадранска и простор испред Летње позорнице у Топчидеру.

Централни део изложбе где су приказани документи и снимци са Првог и Другог заседања АВНОЈ-а који илуструју велике одлуке за даљи развој народне власти

Са изложбе постанка и развитка народних одбора

ДОКУМЕНТИ О СТВАРАЊУ НОВЕ ВЛАСТИ

ОДМАХ на улазу у просторије изложбе постанка и развитка народне власти која је свечано украшена, стоји, на једној стакленој плочи, исписано: „Основна карактеристика наше народне власти, народних скупштина јесте у томе што је то власт радног народа града и села у којој руководећу улогу има радничка класа".

Лица посетилаца, која разгледају први део ове изложбе, обично су замишљена. Свакоме се у томе тренутку појављује већ доста далека, али незаборавна прошлост. Слике: Милан Стојадиновић „балкански фирер", фашистичким поздравом врши смотру италијанских црних кошуља у Риму, господин Цветковић се срдачно рукује са Рибентропом после потписивања Тројног пакта, одговор народа 27 марта, Београд у рушевинама и пламену вешање на Теразијама, пут на стрељање са исписаним таблама обешеним око врата...

У другој просторији приказан је рад народне власти од почетка устанка до ослобођења наше земље. Ту се могу видети стотине снимака, десетине макета и хиљаде докумената који су сачувани у тешким данима рата. Први оригинални број ужичке „Борбе" показује нам чланак друга Кардеља: „Народноослободилачки одбори морају постати истински привремени носиоци народне власти". То је документат револуционарног почетка стварања нове народне власти и рушења старог државног апарата. Тим упутствима омогућена је још шира активност народних одбора и дата је јасна перспектива даљег развоја. Већ тада они обезбеђују све што је потребно фронту, одржавају ред у позадини, брину се о снабдевању и исхрани становништва и раде као стална веза фронта и позадине. Да су основна организациона форма налазили и развијали се од самог почетка под руководством Партије сведоче писма ЦК КПЈ, од новембра и децембра 1941 године, упућена Покрајинском комитету КПЈ за Црну Гору и Босну.

Тако се рађала народна власт „одоздо горе" која се ширила са борбом народа за ослобођење. Већ 1941 године као печурке ничу народни одбори у Лици, на Кордуну, Банији, широм Босне и Херцеговине и Славоније. У Србији, 1941 године, раде 239 легалних и 124 илегална народноослободилачка одбора. Хрватска већ тада има 454 сеоска — месна народноослободилачка одбора. Илегалних највише има у Далмацији и на острвима.

Ослобођење Фоче, почетком 1942 године, омогућило је издавање фочанских прописа — два документа Врховног штаба о народноослободилачким одборима из тога доба. То су „Задаци и устројство народноослободилачких одбора" и „Објашњење и упутства за њихов рад у ослобођеним крајевима". У њима је изнет карактер органа народне власти који, као борбени органи, служе народноослободилачкој борби: ...у њих треба да уђу без обзира на своје политичко увјерење, вјеру и народност, сви они честити родољуби који су примјером и на дијелу показали да су добри синови свога народа..." Септембра 1942 године као наставак овога, излази Наредба о изборима за народноослободилачке одборе и о образовању позадинских власти.

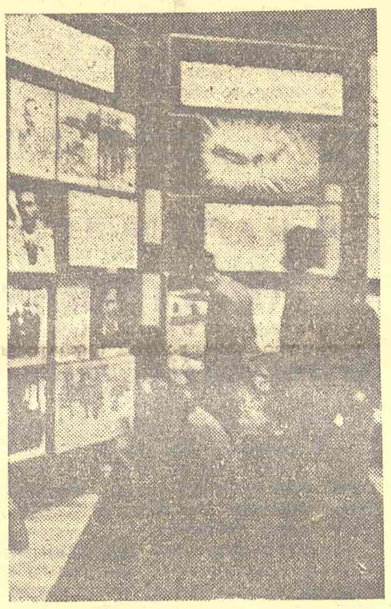

Један део изложбе

Велике победе наших бораца над непријатељем, стварање регуларне армије, политички успеси наших народа и развој народноослободилачких одбора, доводе до Првог заседања и оснивања АВНОЈ-а, у Бихаћу 1942 године. Народни одбори, кроз дотадашњи период, самоиницијативно су развијали своју делатност помагани од народа, руковођени Партијом. Градски одбор у Ужицу, још јесен 1941 године, има 14 секција које активно раде. Народноослободилачки одбор Горажде, 1942 године, успео је да створи пушкарску и обућарско-опанчарску радионицу. Негде у исто време и Срески народноослободилачки одбор у Фочи основао је десет радионица са преко 170 радника. Отворио је и две војне пекаре са дневним капацитетом од 1.200 хлебова, две кухиње које су издавале 3.500 оброка, дечји дом за смештај 60 деце, војну болницу са 200 кревета итд.

Тако у доба Првог заседања АВНОЈ-а народноослободилачки одбори имају свестрано развијени рад. Делатност АВНОЈ-а од оснивања до Другог заседања ишла је у правцу учвршћења и проширења народноослободилачких одбора, и у правцу стварања земаљских руководећих органа народне власти. У стакленим витринама приказана је штампа о АВНОЈ-у, док многобројни натписи говоре о полетном и свестраном развоју народноослободилачких одбора у свим крајевима земље. Претварањем АВНОЈ-а на Другом заседању у врховни орган државне власти, нове Демократске Федеративне Југославије, народноослободилачки одбори постају једини локални органи нове револуционарне државне власти. Ослобођењем Београда и доласком АВНОЈ-а, народним масама је јасно да је нова држава утемељена на Другом заседању АВНОЈ-а жива стварност, да старе Југославије нема више и да су њени изгледи на повратак сасвим пропали. Из читаве изложбе и докумената види се да су народноослободилачки одбори били изграђени као револуционарни органи, на принципима марксизма-ленињизма, и као такви били су у стању да руководе локалном управом, без бирократског уплитања виших органа.

И док, у последњој одаји, посматрамо Београд у пуном јеку изградње, унутрашњост наше земље са новим фабрикама и хидроцентрала-ма, и када гледамо ту како се остварују дела Петолетке, поглед нам се зауставља и на Титовим речима: „... Стопу по стопу идемо напријед ка изграђивању, ка подизању онога што је ратом опустошено. Југославија мора да буде примјер каква треба да буде земља у којој народ влада по својој властитој вољи..."

Из Закона о народним одборима

ИЗМЕЂУ осталог Закон о народним одборима предвиђа надлежност градског народног одбора изван области. Према чл. 34 народни одбор великог града има следеће задатке:

1. Оснивање индустриских и занатских предузећа за задовољење потреба градског становништва и комуналну изградњу;

2. Оснивање електричних централа, изградња водовода и канализације;

3. Оснивање предузећа и радњи за указивање услуга (угоститељских предузећа, купатила, перионица, бријачница, радионица за оправке и сл.);

4. Оснивање и развијање градске трговинске мреже, предузећа и радњи за снабдевање становника, пијаца и сл.;

5. Подизање установа за забаву, разоноду и одмор становништва;

6. Подизање комуналних објеката и установа за обезбеђење хигијенског и културног живота, одмора и опоравка трудбеника;

7. Оснивање грађевинских предузећа;

8. Организовање мреже локалног, путничког и теретног саобраћаја (трамваја, аутобуса, тролејбуса, малих бродова, чамаца, таксија, камиона, скела и других теретних превозних средстава на суву, мору, језерима и рекама);

9. Подизање средњих и специјалних стручних школа, оснивање позоришта, опера, музеја, уметничких галерија, народних универзитета, библиотека читаоница; оснивање градских издавачких предузећа, штампарија и других просветних, културних и уметничких установа;

10. Оснивање већих општих и специјалних болница, станица за хитну помоћ и других здравствених установа.

Народни одбори главних градова народних република могу имати у својој надлежности и друге послове осим напред наведених, које им ставља у надлежност закон народне републике.

ДОБРИ РЕЗУЛТАТИ ПРИМЕНЕ ВАКЦИНЕ БЕ-СЕ-ЖЕ

У циљу обезбеђења и подизања здравља грађана, народна власт у свим крајевима наше земље предузима низ ефикасних мера у циљу спречавања разних обољења. Међу овим мерама нарочито се истичу оне које су намењене спречавању и уништавању туберкулозе. Тешки животни услови за време рата и непријатељска окупација допринели су да се број туберкулозних болесника повећао. Одмах по ослобођењу предузете су мере да се овим болесницима омогући правилно лечење и добра нега.

Посебна пажња посвећена је спречавању ширења туберкулозних обољења међу децом. Предузете су мере издвајања деце из нездраве (туберкулозне) средине, омогућено лечење по клиникама које су снабдевене најмодернијим справама и лековима за борбу против туберкулозе и др. Међу предузетим мерама нарочито се истиче вакцинисање деце против туберкулозе вакцином Бе-Се-Же. Превентивно лечење туберкулозе овом вакцином познато је и примењује се у целом свету. У свим земљама оно је показало добре резултате. После вакцинације проценат деце оболеле или наклоњене туберкулозним обољењима у Шведској, Данској, Француској и другим земљама смањио се.

Пре извесног времена отпочела је обавезна вакцинација предшколске деце у Београду. Ради што бољег и успешнијег савлађивања вакцинисања великог броја деце, рад је подељен по рејонима. Вакцинисање врше стручне здравствене екипе, састављене од лекара, санитетског особља и претставника масовних организација (Црвеног крста, Народног фронта и АФЖ-а). До сада је извршена ма да непотпуна вакцинација у Првом, Другом, Трећем и Шестом рејону. Међутим, услед несхватања значаја ове акције од стране надлежних рејонских органа власти, појединих масовних организација и неправилног става појединих родитеља, у овим рејонима није вакцинисан предвиђен број деце.

У појединим рејонима органи здравствене службе нису показали довољно интересовања и нису благовремено предузели мере да се изврши правилна и потпуна вакцинација деце. Исто тако, фронтовске организације у Трећем и Првом рејону нису се потрудиле да путем предавања и дискусије на састанцима група и основних организација упознају грађане са значајем ове акције. Захваљујући напред наведеним недостацима у Трећем рејону су постигнути веома слаби резултати.

Насупрот примерима лошег рада, захваљујући залагању органа здравствене службе, свести грађана и помоћи масовних организација, у Другом и Шестом рејону постигнути су одлични резултати. У Двадесет петој основној организацији Другог рејона план вакцинисања испуњен је са сто од сто док се у Двадесет првој, Једанаестој и Осамнаестој креће између 80 и 95 од сто. У Шестом рејону, Седма основна организација извршила је план вакцинације са 98,8 од сто. Ови примери нису усамљени.

Непотпуно извршење плана вакцинисања деце предшколског доба у многоме доприноси и неправилан став појединих родитеља према значају ове акције. Наседајући разним лажним вестима о негативним резултатима вакцинисања, протураних од стране нестручних лица поједини родитељи не дозвољавају својој деци да приме вакцину Бе-Се-Же. Често се може чути како родитељи свој став правдају, наводно, мишљењем појединих лекара.

Све ово показује да је став појединих родитеља према акцији за вакцинисање деце серумом Бе-Се-Же неправилан и да не треба да дозволе да наседају свакојаким и измишљеним лажима и на тај начин штете здрављу своје деце.

Један случај корупције београдске општине

КАКО ЈЕ БЕОГРАД ДОБИО НАЈСКУПЉУ СТРУЈУ

У току управљања разних бивших београдских општинских управа десиле су се многе проневере и афере. Неке од њих биле су откривене а неке тек наговештене, па после брзо заташкане. Милиони су одлазили у џепове општинских одборника, а крупна питања снабдевања грађана решавала су се корупцијом. Од разних афера које су се десиле у београдској општини најпознатија је афера по питању изградње Електричне централе.

Било је то почетком 1929 године. У фебруару месецу дошла је на власт нова општинска управа, на челу са инж. Милошем Савчићем као претседником и др Милославом Стојадиновићем и др Војиславом Зађином као потпретседницима. Поред осталих комуналних проблема које је требало решити, нова општинска управа ставила је као хитан и неодложан посао изградњу Електричне централе.

Ово питање постављено је на дневни ред пред општински одбор зачудо као хитно.

Расписан је конкурс на који се јавило 17 великих електричних предузећа, већином са стране. Стручна комисија прегледала је све понуде и поднела свој извештај општини.

Док је комисија одборника претресала поднете понуде и извештај стручне комисије ,општинска управа излази са новим условима за грађење електричне централе. Управа је тражила да друштво које буде градило централу да одмах зајам од пет милиона долара, јер је општина имала да врати неки дуг. Нове понуде поднело је свега четири предузећа. Најскупљу понуду дала је Швајцарска железничка банка и требало је да буде одбачена. Швајцарци су нудили један киловатчас по 1,14 динара (а уговор је закључен по 1,27 динара!) Било је друштава чије су понуде биле много јевтиније и то 0,97 динара по киловатчасу.

Пошто су примљене понуде сазвана је седница општинског одбора. По вароши се већ почело говорити међу грађанима о једној новој афери. Галерије су биле препуне публике. Многи одборници су оштро критиковали предлог о закључењу уговора. Мишљење одбора било је у већини такво, да је предлог требало одбацити. У томе критичком моменту претседник изненада претвара седницу у тајну. Видело се одмах да се припрема нека већа крађа.

На тајној седници тадашњи претседник убеђивао је одборнике да се ради о високим државним разлозима, да је општина задужена и да треба да врати дуг у кратком року. Због тога, а и због чувања угледа земље треба прихватити предлог швајцарског друштва јер оно нуди, тобоже најјевтинију цену за киловатчас. На крају, примљен је предлог за закључење уговора.

Али, сада тек почињу лажи, фалсификати и преваре. Главни фалсификатор био је потпретседник др Милослав Стојадиновић. На записнику са седнице Стојадиновић је прецртао нека места и мењао. Ево шта је тај господин, између осталог, прецртао у записнику: „Налази да понуда која пружа поменута фирма за струју није скупа". Уместо тих речи дописане су: „...пошто је од 17 фирми дата цена приближно иста." У оригиналном тексту записника седнице види се да је претседник општине био овлашћен да на основу понуда за градњу и зајам изради уговор и поднесе га министарствима на одобрење. Стојадиновић је фалсификовао ово место овако: „Да се овласти суд општине београдске да може у земљи или на страни да закључи зајам од пет — шест милиона долара, или у износу те суме у одговарајућој другој монети."

Овакви фалсификати имали су одређен циљ. Општински одбор хтео је да посао буде обављен по закону и зато је предвидео одобрење од стране министарства. Фалсификати у записнику препустили су читаву ствар искључиво суду општинском без икакве контроле и могућности да се спречи злоупотреба овлашћења које је дао општински одбор.

Централа је коначно изграђена и Београд је добио струју по најскупљој цени. У грађанству се често чула јавна негодовања против закључења овог уговора, али ништа се позитивно није знало.

Тек 1936 године формира се анкетна комисија која је прегледала читав посао и установила крупну аферу. Она је нашла да уговор нема правне важности јер није закључен по закону. Сви фалсификати записника са седнице били су откривени. Све ово констатовано је у посебном извештају анкетне комисије. Али ни једна анкетна комисија нити општинска управа није до краја дотерала ову ствар. Нико се није упуштао у то из којих разлога се општинској управи толико журило за подизање Електричне централе и зашто је примљена најскупља понуда. Анкетна комисија је констатовала да је држава оштећена за 150 милиона динара. А главни мотиви овог прљавог посла ипак нису до краја били познати.

Ево зашто се претседнику општине и потпретседницима тако журило да снабдеју Београд скупом струјом.

На челу Бродарског и багерског друштва у Београду налазио се неки Живко Јовановић, звани „Жика порција". Он је претстављао Швајцарску железничку банку у овом послу и у њено име подносио понуде. На челу Прометне банке налазио се тадашњи претседник општине Милош Савчић. И предузеће „Жике порције" и банка Савчића налазили су се у тесним пословним везама. Кад је био закључен уговор са Швајцарцима „Жика порција" рекао је да је примио за свој „напоран рад" око закључења уговора три милиона динара, а остатак новца до двадесет пет милиона динара, који је дат за овај посао, он је говорио да не зна коме је отишао.

Савчић је пре закључења уговора понудио награду од милион динара и доживотно чланство у управном одбору нове Електричне централе бившем потпретседнику општине ако понуда буде примљена. Новац се нудио на велико. Корупција је била главно средство за обављање важног посла око подизања Централе. Потпретседници општине и још нека лица стрпали су у свој џеп онај „остатак" од двадесет пет милиона динара, о коме је говорио „Жика порција."

Али никоме није недостајала ни длака са главе. Цела ствар је заташкана и нико није одговарао. Швајцарци су добијали баснословне профите за своју централу. Под притиском јавног мњења у току трајања уговора, швајцарско друштво снизило је цену струји и дало чак попуст општини од 80 милиона динара у току неколико година.

Тако је без икаквих штета и последица за корупционаше завршена једна крупна афера у београдској општини.

Ф. А.

БЕОГРАДСКЕ БАРИКАДЕ

Ову карикатуру направио је наш познати карикатуриста Пјер Крижанић 1927 године, уочи општинских избора. Масе народа демонстрирале су против општинске управе и владе која је спроводила насилничке изборе. Карикатура је објављена у „Политици" 1927 године, а ушла је и у популарну Пјерову збирку политичких карикатура „Куку Тодоре".

Странац: С ким сад опет ратује тај ваш мученички Београд?
Жандарм: Са својом општинском управом, господине.

И ове године омладина Београда радиће на савезним објектима

И ове године као и раније средњошколска омладина из свих крајева наше земље поћи ће по завршетку школске године на велика градилишта наше Петолетке. Изградња многих објеката кренуће напред бржим темпом. Хиљаде нових кубних метара земље биће ископано и превежено на разним градилиштима.

Један од нових објеката је и велики комбинат у Севојни, код Ужица, на чијој изградњи ће учествовати и средњошколци Београда.

Као и остала средњошколска омладина и средњошколска омладина Београда је одлучила да свој летњи распуст искористи тако како би истовремено учествовала и на изградњи, а и да се одмори. У времену од 8 до 10 јуна поћи ће петнаест средњошколских бригада на једномесечни рад у Севојну, а после тога отићи ће на једномесечно летовање.

Према плану ЦК Народне омладине на изградњи у Севојни требало је да учествује 2.480 средњошколаца из Београда и 200 омладинаца из околних села. Међутим, у петнаест бригада, колико их је до сада образовано од средњошколске омладине Београда, уписано је већ 3.310 средњошколаца. Да би се на изградњи постигао што бољи успех, Градски комитет Народне омладине одлучио је да на акцију неће ићи они ученици који имају две и више слабих оцена, као и они који понављају разред. Осим тога, организован је лекарски преглед за све омладинце уписане у бригаде, тако да на акцију неће поћи они који нису потпуно физички здрави. Вакцинацијом против тифуса — која се организује, спречиће се појава болести на градилиштима.

Политичкој припреми омладинаца за акцију посвећена је, такође, велика пажња. Поред конференција са ударницима и бригадистима са прошлогодишњих акција организоване су политичке информације и другарске вечери посвећене акцијама и извесним значајним догађајима са акција. Програм тих вечери је састављен у духу логорских ватри са прошлих акција. Литерарне групе су одржавале састанке, на којима су читани радови, чија је тематика била из области радних акција, а поред тога читани су одломци из дневника бригадиста и дневника штабова бригада.

После једномесечног рада организује се бесплатно летовање за све учеснике на радној акцији и то у највећим туристичким местима наше земље. Летовање ће учесницима на акцији пружити сва задовољства одмора, тако потребног после напорног рада. На летовању ће се они, такође, припремити за нову школску годину која их очекује, а у коју ће ући свежи, задовољни и одморни.

КРОЗ БЕОГРАД

ЗА ЛЕПШИ И УРЕЂЕНИЈИ БЕОГРАД

Због лабавости и недовољне контроле

стање чистоће у Првом рејону није побољшано

Иако је питање реда и чистоће у Београду покренуто пре дужег времена, иако су у многим рејонима почели радови на отклањању недостатака који кваре и руже изглед града, на територији Првог рејона у овом правцу до сада је мало учињено.

Још увек се може наићи на низ недостатака који чекају вредне руке да их отклоне. Чистоћи многих улица не поклања се никаква пажња. Још увек су не само по улицама које су удаљене, већ и у онима које се налазе у близини центра града, гомиле ђубрета, разноврсно смеће и отпаци. Све жалбе и настојања грађана Повереништву комуналних послова Првог рејона и Управи за градску чистоћу остале су безуспешне.

Улице се ретко чисте

Није редак случај да поједине улице нису чишћене дуже времена. Међутим, има и таквих које нису чишћене и пране више од пола године. Најбољи пример може да нам послужи Драчка улица, на Дорћолу. Гомиле ђубрета и сваковрсних отпадака стоје већ дуже времена. За време сувих дана ствара се прашина ,док се за време кише ова улица претвара у блатиште. Упитали смо једног грађанина када је улица последњи пут чишћена.

— Пре отприлике, шест до седам месеци, долазили су последњи пут чистачи. Него, ако би ви могли на неки начин да обавестите надлежне органе ,јер наше интервенције нису успеле, — рекао је овај грађанин.

Исто тако, као пример да Повереништво комуналних послова Првог рејона, у чију надлежност спада чишћење улица то не чини може да нам послужи Задарска улица. Иако је у неколико махова писано о стању у коме се она налази, још увек нису предузете никакве мере да се то отклони. Олуци поред тротоара пуни су смећа и разноврсних отпадака. По коловозу су гомиле хартије, камења и шљунка. Све интервенције грађана да се ово отклони и да се Задарска улица доведе у ред, остале су без успеха. У сличном стању налазе се улице Високог Стевана, Солунска, Деспота Ђурђа и друге.

Празни плацеви — извор болести

Небрижљивост органа који руководе чистоћом у Првом рејону огледа се и у стању празних плацева и рушевина. Све је то претворено у сметлишта и извор нечистоће. Тако се у центру града на плацу који се налази између улица Кнез Михаилове, 7 јула и Рајићеве налази гомила ђубрета и разних отпадака. Ма да је о стању на овом плацу често писано и ма да су грађани учинили низ предлога да се ово ругло из центра града уклони и забрани бацање смећа, стање је остало исто. У Душановој улици број 27 је простор на коме се налазе гомиле неискоришћеног старог гвожђа, полупаног стакла, пепела и разних отпадака. У једном од прошлих бројева указано је на стање у коме се налази плац на углу улица Душанове и Тадеуша Кошћушког. На овом простору смештена су бурад и гомила смећа. У непосредној близини налази се једно од најпријатнијих одмаралишта трудбеника Мали Калемегдан. Може се замислити какав утисак на грађане оставља овај плац који је извор нечистоће и болести а, налази се у непосредној близини парка. У Улици Косанчићев Венац налази се запуштен простор који је некада био парк. Стазе и саднице су прекривене гомилама цигала и разних отпадака. Ако би се ово уклонило, овај простор би се могао искористити као дечји вртић. Ови примери нису усамљени. На територији Првог рејона има још празних плацева који служе као сметлишта, јавни клозети и градско ругло. Потребно је да се Повереништво комуналних послова Првог рејона безусловно повеже са Управом за градску чистоћу и да се плацеви на којима се налази ђубре и отпаци очисте, како не би и даље били извор прљавштине у томе крају.

Недовољан број сандука за ђубре

Један од узрока нечистоће по улицама је недостатак сандука за ђубре. У већини улица на територији Првог рејона не постоје сандуци Косанчићев Венац. Питању постању. Најчешће су отворени без поклопаца, тако да ђубре испада напоље. Врло често у близини сандука, услед лењости и недовољног залагања чистача, а што је последица слабе контроле надлежних органа над њиховим радом, налазе се гомиле ђубрета. Тако, на пример, на углу улица Страхинића Бана и Вишњићеве назали се празан сандук, а поред њега лежи гомила смећа. Исти је случај са сандуком у Улици Косанчићев Венац. Питању постављања нових, хигијенских и оправка постојећих сандука морају надлежни органи да посвете више пажње. На тај начин избећи ће се да грађани и чистачи остављају смеће по улицама.

Сви напред изложени примери указују да Повереништво комуналних послова Првог рејона није обратило довољно пажње задацима који се постављају у његовом раду, то јест уклањање и предузимање мера за спречавање бацања смећа, отпадака и др. Изгледа да је Повереништво, захваљујући бирократији која влада у њему, сматрало да ће посао који спада у њихову надлежност вршити неки други органи. Изношење смећа из зграде не улази у компетенцију рејонских повереништва комуналних послова, али зато су она дужна да контролишу стање у коме се налазе дворишта на њиховој територији. Приликом обиласка Васине улице референт Управе за уређење града наишао је на следеће: у дворишту зграде број 19 налази се велика гомила шута покривена ђубретом, сламом, отпацима од јела и хлеба, помијама и изметом. Стање у коме се налази ова гомила је испод сваке критике и претставља извор болести. Такође у дну дворишта налазе се и јавни заходи прекривени смећем, тако да се не могу употребљавати.

Потребно је нагласити да се у овој згради налази Радничко-службенички ресторан и Дом ученика угоститељског предузећа Трећег рејона, у коме је смештено око 150 ученика-ца. Према изјави шефа апотеке, која се налази у истој згради, у неколико махова су подношене пријаве да се ова нечистоћа отклони, али до сада ништа није учињено. Поред кривице коју сноси предузеће за управљање станбених зграда Првог рејона, кривица због оваквог стања пада и на Повереништво комуналних послова овог рејона, зато што није вршило благовремену контролу дворишта на својој територији.

За слаб рад Повереништва у многоме је крив повереник Илија Орбановић, који је дозволио да подручни органи Повереништва раде без довољно контроле. Свакако да би стање чистоће у овом рејону било много боље да је повереник уложио више труда и напора у раду Повереништва.

ПРЕДЛОЗИ ГРАЂАНА ЗА УРЕЂЕНИЈИ БЕОГРАД

У СЛЕД недовољног броја возила у градском саобраћају Београда и повећања броја становника у трамвајима и тролејбусима сталне су гужве. Због тога се дешава да недељом, када мајке, слободне од посла тога дана, желе да изведу децу у Топчидер или Пионирски град, немају могућности да са децом уђу у кола. Стога бих предложио да се за мајке са децом до пет година недељом и празником,

а ако је могуће и радним даном поподне, на линији за Топчидер, поставе засебна кола са ознаком „Мајка и деца". На овај начин би се многе мајке са децом заштитиле од често безобзирног гурања. В. ГРБА

★

Читав крај око Бајлонове пијаце, у широком кругу, нема јавне телефонске говорнице, а и услужних телефона је веома мало. Било би стога добро да се у новоподигнуту телефонску говорницу, испред баште кафане „Скадарлија", што пре стави телефонски апарат. На тај начин би се отклонило много узалудно трчање грађана овога краја.

Богдан КОМАДИНА

БЕОГРАДСКЕ СЛИКЕ

У низу мера које је предузела Управа за уређење града у циљу побољшања изгледа Београда, приступило се постављању нових и окопавању старих садница у центру града.

ЗА БОЉЕ УРЕЂЕЊЕ ИЗЛОГА

Сваким даном излози наших продавница постају све лепши и декоративнији. На слици: излог Народног магазина у Кнез Михаиловој улици.

У оквиру акције за уређење града предузет је низ мера које треба да допринесу да Београд постане лепши, културнији и уређенији. Од најосновнијег — од чистоће улица и тргова, одржавања паркова и травњака, па све до уређења локала, продавница, и других објеката — свуда треба да се осети и види, да ова акција није узалуд покренута, већ да обилује добрим резултатима. Да би се у томе успело, сви они од којих зависи лепши и културнији изглед нашега града проналазе форме и начине преко којих ће се доћи до најбољих резултата.

Да би наш град пружао слику културног и уређеног града важно, је, поред осталог, обратити пажњу на уређење излога. Зато је Повереништво трговине и снабдевања ИОНО-а организовало такмичење свих трговинских предузећа за што боље уређивање излога и продавница. Награде ће се делити, не само аранжерима, већ сваком оном члану продавнице који учествује у уређењу излога и на том послу покаже добре резултате. Да би се овом послу приступило са што више разумевања писано је у нашем листу о томе да би ученици Академије за примењену уметност могли много да помогну у савлађивању неких чисто занатских препрека. Наш предлог је усвојен од надлежних у Академији, тако да би Повереништво трговине и снабдевања требало да прихвати ову прилику искористи знање ученика, које ће помоћи да наши излози добију културнији изглед. При додељивању награда, предлоге ће давати рејонски народни одбори, које ће расматрати стручна комисија образована при Повереништву трговине и снабдевања и она ће донети дефинитивну одлуку. Ради лакшег оцењивања, продавнице су подељене на групе и то: продавнице индустриске робе (текстила, галантерије, парфимерије, гвожђарске, обућарске и књижаре); продавнице колонијалне робе и продавнице прехранбене робе (воћа и поврћа, за хлеб и млеко, меса и масноће). Приликом оцењивања комисија ће водити рачуна о томе да ли су поред излога и продавнице лепо уређене, да ли је излог мењан два пута месечно, да ли се за сваку робу истиче цена и да ли су натписи лепо исписани.

Засада се може рећи да су излози у многоме поправили свој изглед. Али, још увек има лоших примера. До самога угла улица маршала Тита и генерала Жданова, на пример, постоје два излога који својим изгледом претстављају право ругло. Један је излог радње за оправку налив пера, а други канцеларије Одбојкашког савеза Србије и Рукометног савеза Србије. Изгледа да се „аранжери" ових радњи такмиче у томе чији ће излог бити неуређенији и ружнији. Могло би се наћи још оваквих примера.

Наш град треба да предњачи својим културним изгледом, а то ће се постићи ако се поведе више рачуна о његовој чистоћи, о уређењу његових паркова, локала, продавница, пијаца и свих других комуналних објеката. Акција за уређење града ставила је све то себи у задатак, али треба уложити све напоре да се тај задатак и оствари.

Осврти

Имаш ципеле — немаш пертле

До недавно, по београдским продавницама нису се никако могле добити пертле, сем при куповини нових ципела. Значи, ако купиш ципеле добићеш и пертле. И ако би се некоме десило да му се, дуго ношене пертле прекину, тешко је могао доћи до нових.

Међутим, сада имамо још тежу ситуацију. Док су се, раније, бар уз нове ципеле добијале пертле, данас је и са тим престало. Ципеле се могу купити, и то колико год хоћете пари, али у њима нема пертли. Додуше, канапа има доста. Али, како би то изгледало увући у нове ципеле канап?

Чудна је то појава, коју је тешко разјаснити. Када се из такве перспективе посматра наша производња, изгледа да је много лакше направити ципеле него пертле. А да ли је то баш тако, или негде неки бирократа кочи снабдевање тржишта овим, заиста важним артиклом.

П. .П

ПИСМА *Уредништву*

У биоскопима треба завести ред

Ма да је у нашој дневној штампи писано више пута о ружним појавама по нашим биоскопима, ипак је све остало на томе. Ситуација се није ништа изменила. Навешћу карактеристичан случај који се догодио 7 маја у биоскопу „20 октобар". Тога дана са другом отишао сам у биоскоп „20 октобар", где се приказивала премијера америчког филма „Џентлмен Џим"

Ма да смо стигли пет минута пре пет часова, то јест пре почетка журнала, журнал је већ отпочео тако да смо били приморани да читаво време стојећи пратимо приказивање журнала, пошто су улазна врата сале била стално отворена. Приликом приказивања филма, поред уобичајених упадица, тишину у сали је често нарушавао и плач малога детета, које је седело иза нас, а које је приликом сваке сцене боксовања преплашено плакало, док га је мајка умиривала говорећи да ће скоро крај. Ма да је публика протестовала дете није уклоњено до завршетка филма.

Иако је познато да је малој деци испод шест година старости забрањен приступ у биоскоп и да се за време приказивања журнала нико не пушта у салу, службеници биоскопа „20 октобар" грубо крше тај пропис пуштајући недораслу децу у биоскоп као и грађане за време журнала, чиме ремете правилно праћење филма и журнала. Ову рђаву појаву, која се јавља и у осталим биоскопима, требало би што пре искоренити.

Међутим поштовање прописа забране уласка у салу за време журнала има и у другим биоскопима. Свакако да кривицу за ово сносе управе биоскопа које енергично не стају на пут вршљању недисциплинованих посетилаца.

М. П.

Три пионира

Паметна деца па не страдају због „мудрих" савета

КАКО ТЕКУ УГОВАРАЊА у ТРГОВИНИ

Шта је са дечјим сандалама

ГРАДСКО предузеће „Обућа" склопило је марта месеца уговор са Главном дирекцијом коже и гуме Србије за испоруку 6.000 пари дечјих сандала. Дирекција је дала налог фабрици коже и обуће „Пролетер", да се ова испорука изврши.

У овом склопу уговора нема ничег необичног. Пролеће је већ дошло, дани све топлији, деци су потребне сандале. Али, појавила се незгода. Фабрика коже и обуће „Пролетер" примила је да прави дечје сандале, и то само од броја 27 до 30. Међутим, бројеви дечјих ципела крећу се од 22 до 34. „Пролетер" наводи разлоге да нема калупа од 22 до 27 и од 30 до 34 и зато не може да израђује сандале те величине.

Шта ће носити деца која имају баш те бројеве ципела? За њих, из објективних разлога, неће бити сандала. Интересује нас једно: како то да баш нема калупа од броја 22 до 27 и од 30 до 34. Донекле схватамо за мање бројеве, јер обично њих нема, али за веће нам није јасно.

Могло би се овде говорити и о томе да је чудновато да се сада, половином маја, тек воде преговори о дечјим сандалама, уместо да су оне већ давно готове. Сигурно да и по овом питању постоје неки „објективни" разлози, који не дозвољавају да наши најмлађи добију сандале које су им неопходно потребне, баш сада, када настају топли дани.

★

Ово је само један пример како теку и како се извршавају уговори које трговинска предузећа склапају са предузећима која треба да им испоруче робу. Сигурно, да би се нашло безброј оваквих и сличних случајева, где се, због неизвршења свих тачака уговора од стране произвођача, одуговлачи са испоруком И, сасвим је разумљиво, да када се воде тако дуги преговори око израде и испоруке робе, ова стиже у продавнице када је сезона, или прошла, или је на измаку. Требало би више пажње посветити склапању уговора, предвидети све и најмање детаље, и благовремено приступити изради робе, нарочито водећи рачуна да се, што је могуће више, отклањају препреке које, као у овом случају, калупи за дечје сандале, ометају да грађани дођу до артикала који су им потребни, а често и неопходни.

Трагом критике и предлога

У броју 283 од 22 априла у рубрици „Предлози грађана за уређенији Београд" објављен је предлог да се из излога продавница Текстилних производа Србије уклоне две неукусне и шарене слике. Ови излози привлаче пажњу грађана због свиле која је у разним дезенима ту изложена и која не заостаје за иностраном робом.

У оквиру акције за уређење и лепши изглед града покренуто је и питање уређења и изгледа излога. У овом правцу су досада постигнути доста добри резултати и многи излози су уређени, тако да више не претстављају ругло града. Међутим упркос настојања надлежних органа да се сви излози уреде и да одговарају степену развоја нашег главног града, руководство ове продавнице досада није ништа учинило

*

У једном од прошлих бројева изнет је предлог једног грађанина о потреби постављања у трамвајима, тролејбусима и аутобусима таблица са паролама, које ће грађанима указивати на поштовање саобраћајних прописа приликом вожње, бацања карата у кутије за отпатке, уступање места старијима, мајкама са децом и ратним инвалидима. „На овај начин како каже писац — допринело би се културном подизању наших грађана".

У циљу што бољег обавештења обратили смо се Градском саобраћајном предузећу. Постављање напред наведених парола и таблица врши се постепено у свим возилима која врше превозну службу путника у граду. Сматрамо да би Градско саобраћајно предузеће требало да овоме питању посвети више пажње и да у што краћем времену постави ове таблице.

★

Доскора пред београдским биоскопима могли су се видети дечаци између седам и четрнаест година како нуде и продају карте посетиоцима биоскопа по црноберзијанским ценама. Такође често се могло видети како дечаци мењају грађанима веће суме новаца. Овај пример јасно показује до којих су се сума пењали „пазари" ових продаваца карата. Грађани су често постављали питање откуд дечацима велике суме новаца и како родитељи не контролишу куда одлазе и шта раде њихова деца.

У циљу спречавања шпекулације са биоскопским и позоришним картама Повереништво унутрашњих послова донело је одлуку о забрани продаје ових карата пред биоскопима и позориштем. Све случајеве продаје и куповања биоскопских карата надлежни органи власти ће најоштрије кажњавати.

Да се исправи...

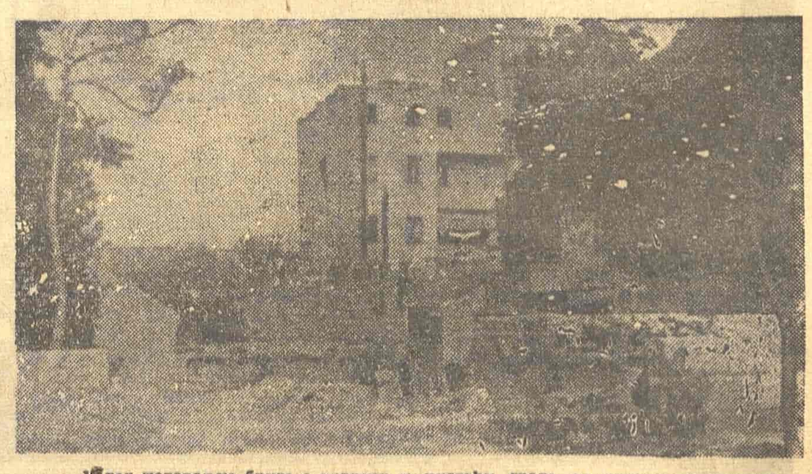

Услед недовољне бриге о изгледу и чистоћи града од стране надлежних рејонских власти фронтовске организације још увек се на територији Првог рејона могу видети и овакве слике.

ПЛОДАН РАД ПОСЛОВНИЦЕ ЗА КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКЕ ПРИРЕДБЕ ИОНО-а

Од свог оснивања, почетком септембра прошле године, до данас Пословница за културно уметничке приредбе ИОНО-а Београда извршила је огроман и одговоран задатак; огроман по броју концерата и приредби, одговоран по својој функцији популаризатора музике, једне уметности која је доскора била приступачна ужем кругу људи, а коју је требало приближити што ширим народним слојевима. Пословница је у септембру почела са приређивањем концерата без икаквог искуства. Шта више, затекла је лоше наслеђе беспланског и несистематског концертрирања чији је репертоар зависио од воље извођача, ако већ није и мењан на сам дан концерта. Борећи се против ових навика, диктирајући мање више сама програм концерата а и не намлазећи на разумевање на самом терену, било у синдикалним подружницама било у домовима културе, Пословница је успела да до краја прошле године да 29 приредби, од којих 11 уметничких концерата. Остало су били концерти народне и забавне музике. Ако томе додамо велики број друштвених вечери по подружницама, бесплатне приредбе поводом 29 новембра у Кијеву, Раковици, Падинској Скели, Железнику (на овима је било око 9000 посетилаца) и 65 приредби за дочек Нове године, биће сасвим довољно за младу, неискусну пословницу.

А од јануара до Првога маја Пословница је дала 93 приредбе, међу којима 29 уметничких концерата, што износи три пута више него за ранијих пет месеци. Своје тежиште рада Пословница је сконцентрисала на Железник, Нови Београд, Раковицу, Маринкову Бару, Кнежевац и друга насеља, а нарочито на индустриска предузећа. Тиме је она ширила музичку уметност баш тамо где се за њу најмање знало.

Ако је оваква пионирска улога Пословнице негде наилазила на неразумевање, то је она најмање крива. На пример, Пословница се неколико пута обраћала грађевинским предузећима због организације концерата и других књижевних и драмских вечери, али су сви напори остали узалудни. Тако грађевинским предузећима до данас није дат ни један концерт.

Међутим, Пословница је успела на своју иницијативу да обухвати много шири круг слушалаца но што је био раније. Студенти, средњошколци и ученици у привреди слушају данас, захваљујући Пословници, многобројне наше уметнике, који специјално за њих приређују по школама и факултетима концерте и драмске вечери. Колико је Пословница успела да заинтересује остале трудбенике за своје приредбе најбоље показује број посетилаца. Тако је на концертима и вечерима у Железнику редовно присутно 500 до 600 лица, у „Икарусу" преко 700, у Раковици преко 600 итд. Број од 34.630 посетилаца, колико их је присуствовало приредбама само за прва четири месеца ове године, доказ је успеле популаризације музичке и драмске уметности код наших трудбеника, а тај број до краја године треба, по обавези Пословнице да премаши 100.000.

Стална продајна изложба УЛУС-а

У бившим просторијама Прашке банке, на Теразијама, отвара се сутра, у недељу, стална продајна изложба УЛУС-а, у којој за сада учествује 64 излагача са 120 радова.

Жири у који су ушли: Б. Шотра, Ђ. А. Кун, В. Грдан, Ц. Сокић, И. Табаковић, С. Стојановић, С. Боднаров и Л. Долинар вршиће избор нових радова којима ће се стална галерија редовно попуњавати.

Предвиђа се да се при галерији отвори и изложба радова из области примењене уметности.

ПОВОДОМ ПРВЕ ПРЕТСТАВЕ

аматерског позоришта »Горан«

У политици културног уздизања широких народних слојева од ослобођења до данас израсле су две развојне линије. Једна је узимала маха у културно-уметничким друштвима, у облику културно-уметничке самоиницијативе трудбеника, а друга је тежила да што већи број људи привуче нашим концертним салама, позориштима, изложбама, музејима, биоскопима и другим уметничким и културним установама. Из друштва је већ изашао приличан кадар за професионална уметничка тела, што је доказ озбиљног систематског уметничког васпитања аматера окупљених у разним секцијама, а ево већ друга драмска секција прераста у целини у позориште. Што се тиче широких народних маса, које данас претстављају тако многобројну публику, за коју је порастао број позоришних, концертних и биоскопских дворана у правом смислу речи постао незнатан, може се без претеривања рећи да су дорасле да осете право уметничко дело и да га разликују од дилетантског покушаја. Али ту су се и прилично мимоилазиле ове две линије.

Друштва у почетку, а известан број њих и данас, разумљиво, нису успевала на својим приредбама да задовоље посматраче и слушаоце који су могли у професионалним позориштима и Коларчевој сали да чују и виде далеко боље концерте и претставе. Али, ако је некоме изгледало да аматерски рад неће никада ни испловити из дилетантских вода и да ће увек остати интересантан и значајан само у интерним акцијама друштва, било је то зато јер они нису схватили каквих све скривених енергија има код наших људи и каква организована снага извлачи те енергије на стетлост дана.

И кад је недавно „Горанова" драмска секција извођењем „Малограђанина" од Горког у Београдском драмском позоришту пружила публици један изненађујући уметнички доживљај, на какав се није навикло на приредбама друштава, било је јасно да линија културно-уметничке самоиницијативе једним делом и у једном друштву престаје да буде интерна и значајна само као напор. Била је то озбиљна позоришна претстава која може да заокупи гледаоца. Аматери из „Горанове" секције успешно су тада оживели амбијент малограђанског гнезда Бесемјонових, око кога је Горки скицирао своју прву, по техници још сирову драму. Успех је био тим већи јер у овој драми Горког говорни текст великим делом служи за стварање атмосфере и мрачног беспрспективног штимунга малограђанског дома Бесемјонових. А тог штимунга било је довољно. И режија Бранка Јовановића и глумци својом искреном, неглумљеном игром, оживели су један компликован однос онога што је било према ономе што ће бити, групирајући личности око Бесемјонова и Нила, машинисте, који ће четири године доцније стати под барјак Револуције. То што је Нил ипак остао усамљен, осим Поље која одлази с њим, није последица никаквих антипатија према његовом оптимистичком карактеру. Напротив, симпатија за Нила има, нарочито код Тање, али нема снаге и одважности да се изиђе из мирне навикнуте средине и пође смелим животним путем. Наравно, то све лежи у тексту Горког. Али је то све требало и остварити продирући до најситнијих детаља карактеризације личности и њиховог узајамног односа.

Ако сав овај штимунг око Бесемјонових није остварен овог пута у Синдикалном дому прошлог четвртка, када је Горанова секција прерасла у позориште, последица је техничких недостатака ове дворане у којој, сем тога, допиру звуци трамваја и уличне вреве. Иако овде недостају најелементарнији услови за позоришну претставу, Горанови глумци са успехом су играли. Неједноставну улогу Татјане интересантно је тумачила Борислава Савић. Тетерева је сугестивно играо Мномир Терзић. У осталим улогама наступили су Никола Милић, Млодраг Гавриловић, Ђорђе Ковачевић и други. Тако је са замашном перспективом отпочело рад „Горанова" аматерско позориште.

Са пролећне изложбе УЛУС-а

Пролећна, по реду девета изложба УЛУС-а, која је отворена у Уметничком павиљону на Малом Калемегдану, изазвала је живо интересовање у јавности. Само за пет дана, изложбу је разгледало око пет хиљада особа. Откупљено је и више радова у вредности од око седам стотина хиљада динара.
На слици: „Клесач" (рад Илије Коларовића).

Неколико напомена на приредбе за градитеље Београда

За омладинце — градитеље Београда, који су у наш град дошли из најудаљенијих, а често и врло заосталих крајева, двомесечни боравак на акцији је вишеструка школа. Поготово је значајан напор који се врши на културном уздизању омладинаца приспелих са села. Поред устаљеног културног рада унутар бригада, градитељи на најразличитије начине, споља, долазе у додир са културним манифестацијама. Они често тек на радилишту гледају први филм, по први пут посете музеј или присуствују позоришној претстави. За њих је прави догађај изложба слика, као што врло корисне закључке могу да извуку од доброг комбинованог програма.

У гостовањима на омладинским радилиштима најчешће учествују многобројна културно-уметничка друштва из Београда и Земуна. Сва ки од 8.500 градитеља гледа бар по четири претставе културно-уметничких друштава. Оне су код омладинаца постале омиљене због свежине, разноврсности и лакоће програма. Нарочито су популарна извођења културно-уметничких друштава „Абрашевић" и „Димитрије Туцовић", чији су програми добро увежбани и садрже хорске, фолклорне, оркестарске, а понекад и драмске тачке. Приредбе ових и већине других културно-уметничких друштава, врше добар утицај на омладинце и развијају њихова интересовања. Али као што једна добра претстава може новог гледаоца нагло да заинтересује, исто тако лако једна рђава и несавесно спремљена претстава може врло брзо да умањи тек пробуђено интересовање.

Ако се и није радило о свесном ниподаштавању омладинске публике са радилишта, било је досад и случајева када се омладинцима више одмагало него помагало, пре их се замарало, но што им се, после рада, разгаљивао дух. Културно-уметничко друштво „Слога", на пример, дало је 9. маја у логору „М. Миловановића" једну претставу: хор је отпевао две песме, две песме су одрецитоване, а народни оркестар отсвирао је неколико популарних народних мелодија. И то је било све. Или тачније, то није било све. Јер, тај исти програм (који је трајао укупно тридесет минута) исто друштво је извело у истом логору и девет дана касније, 18 априла. Оба пута друштво је наступало пред пуним гледалиштем Дома културе, али оно тога, изгледа, није било све оно. На страну то, што је Главни штаб извођачима обезбедио превозно средство, што су руководства бригада тих вечери организовали посету свих бригадиста и што је извршен низ других припрема везаних за иступ једног културно-уметничког колектива.

Било је случајева и да културно-уметничка друштва излазе пред омладинце са програмима (нарочито драмама) које је већ раније давало неко друго друштво. Тако је „Жарко Зрењанин" почетком априла извео у омладинском логору „Франце Розман" „Власт" од Б. Нушића. Неколико дана касније, 5 априла, „Власт" је у истом логору приказало културно-уметничко друштво „Ђока Павловић". Исти Нушићев комад имао је на свом програму и „Стеван Бракус", 13 априла.

Можда Савез културно-просветних друштава Београда, који организује гостовања културно-уметничких друштава на омладинским радилиштима заступа мишљење да су градитељи имали тим поводом прилику да врше поређења у извођењима првог, другог и трећег друштва?

Кроз десетак дана прву смену градитеља Београда смениће друга. Рад ће наставити нових 8.000 омладинаца. Омогућимо им да за ово време боравка у Београду науче што више и на културном плану.

„Топчидер" (рад Пеђе Милосављевића)

Студенти на практичним радовима

ИЗ ЈЕДНОГ ДНЕВНИКА

Пуни су скица и стручних израза радни дневници студената који се враћају са летње праксе. Разгрните речи са једног таквог концизног, јасног и стручног рукописа. Испод сувих чињеница и података открићете радост младог стварања које граби искуство на самом врелу, у фабрици, пољопривредном добру, руднику, болници. Наћи ћете озбиљног будућег стручњака који, ма да свега четири недеље, живи и дела у духу оствритеља Петолетке. Открићете у њему пожртвованост, другарство и низ других особина којима се поноси наша омладина.

На овом месту доносимо одломке из личног и радног дневника М. О., који је јула месеца, као студент друге године Рударског факултета у Београду, био на пракси у руднику Вршка Чука.*

Вршка Чука, 18. VII. Први пут сам на пракси. Никад нисам био у руднику. Стога ме Вршка Чука привлачи и интересује. Она је стари рудник, занимљива за проучавање начина путем којих се вади камени угаљ.

Дирекција рудника има три ревира: „Аврамицу", „Вршку Чуку" и „Стари Балкан". Сав угаљ из ревира транспортује се жичаним кошом до радионице у којој се ситан угаљ брикелира, а затим се са оближње железничке станице Грљан одвози даље.

Рудник са насељем налази се на падини брда у живописном пределу. Мој колега и ја сместили смо се у радничком насељу, у светлој соби која гледа на исток.

Сутра, дакле, отпочињемо рударски живот.

19. VII. Данас сам обукао рударско одело, ставио кожни шлем на главу, узео лампу и у шест сати изјутра упутио се са рударима у окно. У тунелу којим се долази до окна нисам у први мах могао да распознам ликове, иако су лампе гореле. Густ је и тежак мрак под земљом! Укрцали смо се у рударски лифт звани „кош" и на знак механичара почели смо нагло да се спуштамо. Чинило се као да беспомоћно пропадамо у велику дубину. У року од два минута били смо двеста метара под земљом, а затим смо изашли из коша и упутили се на радилиште.

У окну је владала живост — вагонети су непрестано кружили, једни са материјалом за подграђивање јаме ишли су на радилиште, а вагонети с угљем довожени су до места са кога су кошевима извлачени на површину земље. У окну сам затекао рударску бригаду. Пришао сам јој са „сретно" — то је рударски поздрав.

Остао сам у јами неколико сати и за то време само сам посматрао рад других.

20. VII. Прва пракса је општа пракса. Морам да се упознам са свим врстама рада у руднику. Данас, ето, почињем да радим и ја. Пребацујем угаљ лопатом и гурам вагонете.

21. VII. „Унапређен сам". Нисам више транспортни радник. Прешао сам да радим као помоћник мајстора — рудара. Пуних осам сати, за време читаве смене, био сам под земљом. Чини ми се да ми је ово најнапорнији дан.

22. VII. ... Први пут сам руковао пнеуматичним чекићем, којим се буше рупе за минирање. Стало ме је доста муке док сам постигао равнотежу тела и алатке.

23. VII Данас сам упознавао транспортну мрежу и географски положај сва три ревира (то је рударско окно или група рударских окана). При обилажењу користили смо жичару. Врло је узбудљиво возити се вагоном жичаре — на висини од преко десет и више метара. Првих дана нисам се усудио на тако нешто. Гледам — главни инжењер редовно користи ово „летеће" превозно средство.

24. VII. Недеља је. Одмарао сам се и купао се у Тимоку. Увече сам играо шах у рударском „црвеном кутићу". Победио сам Словенца Алојза, који иначе важи за уиграног шахисту.

29. и 30. VII. Упознавао сам јаме на Вршкој Чуки и Старом Балкану. На Вршкој Чуки посматрао сам продубљавање слепог окна. То ми је од велике користи због тога што је израда окана веома сложен посао. До сада сам о градњи рударских окана знао само из уџбеника.

4. VIII. Екипа Геолошког завода из Београда врши ових дана истражна бушења на терену Вршке Чуке. Придружили смо се екипи, јер и главни инжењер сматра да је за нас рударе рад геолога од великог значаја. Геолози нам откривају резерве руда и угља. Мене је нарочито занимала техничка страна истражног бушења: на који се начин продире у земљу у дубину од хиљаду и више метара.

8. VIII. Управа рудника хоће да нам праксу учини што кориснијом. Тако смо данас добили задатак из рударских мерења. Ја и мој друг треба да одредимо положај једног новопрокопаног ходника и да га графички претставимо.

9. VIII. Имамо много тешкоћа да би савладали процес прорачунавања новопрокопаног ходника, јер, нам задатак обухвата и градиво које нисмо слушали на Факултету. За помоћ смо се у више наврата обратили главном инжењеру.

10. VIII. Похвалили су нас! Проблем из рударских мерења смо решили.

15. VIII. Сутра одлазим кући.

Жао ми је што већ напуштам рудник. Добро смо се спријатељили рудари и ја. Управа је организовала опроштајну вечеру, на коју су били позвани и сви истакнути рудари. Били су без кацига и рударске лампе, овога пута. Узео сам њихове адресе, а и они моју.

* Студенти у своје дневнике искључиво уносе запажања која се тичу њихове струке и пишу о задацима које су као практиканти добили да изврше. По повратку са праксе студенти дневнике предају деканатима на проверу. Дневници су од велике користи за саме студенте и од значаја за оцену њиховог целокупног рада и успеха.

МАЛИ РЕЧНИК

ДЕКАДЕНЦИЈА — опадање, пропадање, распад, погоршање, пропаст. У литератури се декадентима називају они писци који иду за тражењем вештачких дражи, чија су дела пуна нездравих осећања. Као типичан пример декадентне поезије наводе се Јесењинове песме, а од прозних дела, поред многих других, романи француског писца Мориса Декобре.

ДЕМАГОГИЈА — значи завођење народа; систем, начин којим се служе извесни говорници (демагози) да би дошли до свог циља, тојест власти. Обично се за говорника који много обећава да би придобио масе, каже да је демагог.

КОМЕМОРАЦИЈА — спомен, сећање, свечан састанак у славу неког великог покојника на коме се говори о његовом животу, раду, заслугама. Недавно је у Трсту одржано комеморативно вече скоро умрлом словеначком писцу Прежихову Воранцу.

ЛАТЕНТАН — тајни, потајни, прикривен, скривен. Маршал Тито је у једном од својих говора указивао на наше латентне снаге које треба пронаћи (а које постоје), у циљу извршавања задатака.

ДИЈАМЕТРАЛНО — сасвим, посве, потпуно, скроз. Када се за извесна мишљења каже да се дијаметрално разликују, то значи да та мишљења немају ничег заједничког, да се односе на сасвим супротна гледишта.

КАКО СЕ КАЖЕ — Како се пише

Водић или водич?

Молим да објасните да ли је правилније водиц или водич. Један угледан београдски лист употребио је неколико пута облик водић. У чланку о потреби која се све више указује у развијенијем животу у Београду да се изради један приручник који би нас „проводио" по Београду, који би нас водио улицама, казивао нам где се шта налази, који су споменици у којем делу града и слично, — он је тражио да се изради један водић... Мисао и жеља — баш како треба, сасвим умесно. И ми бисмо желели да добијемо такву књигу. Само моје језичко осећање некако негодује, не слаже се, не могу примити облик водић. Можда и грешим...

Тако нам пише један читалац. И у праву је. У свему је у праву: и смисао, и мотивисање, и сумња...

У нашем је језику више наставака с гласом ч. Тако имамо: ач, ача, оч, еч, ча и сл. Доста је редак наставак -ич. Најпродуктивнији, најраспрострањенији, у највише се речи налази наставак -ач. Те именице означавају радника, па је тај наставак (ач) постао карактеристичан за име радника: орач, копач, берач, везач, перач, бријач и сл., али покаткад може и што друго значити (на пр. колач, рогач и сл.). С овим је наставком и наставак -ача. Наставак -ич је доста редак. Али и он задржава основно значење наставка -ач. То се лепо огледа у именици бич. Та је именица изведена од глагола бити. Дакле, бич је оно чиме се бије.

Исто је тако и с речју водић-водич. И та именица означава радника, лице или предмет који нас води, који нам шта показује, који нас упућује, који руководи. Као што бич значи оно чиме се бије, тако и водић-водич значи оно чиме се водимо, што нас води.

Отуд је већ јасно да је једино исправан облик водич. С наставком -ић некако бисмо имали у свести као прстић, зидић и сл., дакле нешто мало, слабо и сл. Можда онима који кажу водић у потсвести постоји веза с наставком -ић којим се граде именице које казују што умањено (деминутиви), као: прст-ић, а потом и дете које нас води, које нам показује пут: вод-ић. Али таква именица с тим значењем није добра. Једино би могла значити мали вод (одред војске или спроводни канал, цев и сл.). А то се и по смислу лако запажа. Можда је веза с оном ситуацијом у којој нам је какав „чичероне" неко дете, дакле малишан, дечко, па према томе некако говорно лице узима и облик водић. Али, то не ваља.

Оваквих је речи, рекосмо, у нас мало. И највећи их наши речници немају понекад. Чак ни Ристић-Кангргин речник нема неких обичних и честих. — Једна је од занимљивих именица типа водич и именица бранич. И она је настала на исти начин као и водич. И значење им је према глаголу исто: какав је глагол, таква је и именица: водити — водич, бранити — бранич. Друга је именица гонич. И она је сличнога значења (разуме се, према свом глаголу).

Посебну групу чине именице с наставком -ич кад означавају траве, биљке: мравич, вратич, гледич, звонич и сл.

Јасно је из овога да је за име радника, за име средства којим се што ради и поред наставка -ач исто тако у споменутим именима и наставак -ич. Само тај наставак није, како се у науци каже, продуктиван, нема га у многим речима, остао је усамљен, свега у неколико именица. Разуме се, у именице које означавају радника не можемо убрајати и она имена биља; то је друга група с истим завршетком...

Наш је читалац, како смо рекли, био у праву. Његово је језичко осећање правилно. Београд одиста треба да има књигу која ће садржати све што је потребно да се о њему зна. Али онај који буде спремао такву књигу не треба да иде за оним предратним водићима, а не треба да се поведе ни за оним познатим и много читаним београдским дневним листом који је пропустио у напису свог сарадника и — водић. Он треба да напише књигу која ће водити, указивати, објашњавати, бити прави путовођа — водич.

ЕЛ.

Трећа годишња скупштина Градског одбора Савеза бораца

Градски одбор Савеза бораца Народноослободилачког рата за Београд одржао је своју трећу редовну годишњу скупштину на којој су, сабрани резултати рада од прошлогодишње скупштине која је одржана марта месеца, критиковане слабости и одређени наредни задаци.

Београдска организација Савеза бораца, поред активног учешћа у политичком животу нашег града, бавила се и низом других питања, као што су: збрињавање деце палих бораца и породица, прикупљање историског материјала из Народноослободилачке борбе, културно-просветни рад међу члановима, питање ванармиског војног васпитања народа и задаци даљег побољшања рада организација.

У прошлој години највећи резултати су постигнути на економско-социјалним питањима, на прикупљању историског материјала и на културно-просветном пољу.

Градски одбор, заједно са рејонским одборима, организовао је старање о породицама и деци палих бораца путем обилазака, пружањем материјалне помоћи у новцу, огреву, оделу, слању на лечење, интервенцијом код народних власти за решавање појединих случајева инвалиднине, пензије, неких станбених питања итд. Тако је, на пример, у прошлој години послато око 150 мајки палих бораца на бањско лечење, а код 357 извршен је лекарски преглед и предузете мере за лечење, где је било потребно. Сто породица у зимском периоду добиле су сто кубних метара дрва бесплатно.

У погледу бриге о деци палих бораца, Градски одбор је у прошлој години учинио прилично, али је све то недовољно, јер се ради о деци бораца и потребна је сталнија и свестранија помоћ не само организација Савеза бораца, већ и осталих које треба да преузму на себе део бриге о тој деци.

У току прошле године за 1486 деце до 18 година подељено је 4.852 метра текстила, 412 пари ципела и разног другог за децу потребног материјала, школског прибора, играчака и тако даље. У овој материјалној помоћи учествовале су и остале масовне организације и народна власт. Организовани су и повремени лекарски прегледи деце, и дато неколико приредаба. У току прошле године Градски одбор није се довољно заложио приликом слања деце на летовање, а ове године биће предузете све мере и уз помоћ народне власти биће послата на летовање сва деца од 7 до 18 година, на терет буџета власти.

Што се тиче бриге о деци и о породицама палих бораца, било је доста недостатака. Поред тога што се деца нису слала на одмор, врло мало се урадило на добијању средстава од народних власти и осталих масовних организација, што би омогућило боље материјално збрињавање ове деце. Пошто се ради о деци која су остала без једног или оба родитеља, организација Савеза бораца мора водити сталну и свестрану бригу чак и о најситнијим стварима, да се она не би осећала у лошијем положају од друге деце. Поред ових недостатака потребно је решити и питање смештаја извесног броја деце чији су услови живота сада неподношљиви. На пример, од 1.486 деце која се налазе под старатељством, 734 треба повремено материјално помагати, а 24 детета због неправилног васпитања код старатеља и тешких услова живота, потребно је сместити или у домове или код неких других људи где ће им се обезбедити боље васпитање. Поред свега тога Савез бораца, уз помоћ власти и осталих организација, треба да посвети пажњу културном животу ове деце, да их чешће одводи у позориште лутака, биоскопе, на приредбе, излете и томе слично.

Прикупљање историског материјала био је један од најширих задатака који је организовала организација Савеза бораца. Поред прикупљања података о жртвама ослободилачког рата, прикупљено је 633 документа и предмета од историског значаја. Постављено је 12 спомен-плакета у улицама које носе имена народних хероја. Откривено је 9 спомен-плоча на осталим значајнијим местима Београда.

На културно-просветном пољу и на ванармиском војном васпитању постигнути су значајни резултати. Међутим, ванармиско васпитање понекад није схватано довољно широко, као васпитање читавог народа, а не само омладине у предвојничкој обуци.

Најбољи рејонски одбори били су у току прошле године у Земуну и у Петом рејону.

Скупштина је одредила и наредне задатке организације Савеза бораца за Београд, који се укратко могу свести на следеће: радити у широким народним масама на усвајање искуства Народноослободилачког рата, јер од тога зависи и подизање одбранбене способности наше земље и мирна изградња; развијање политичког и културног рада у правцу васпитавања људи у духу борбе за социјализам, јачања уверености у своје снаге; појачавање рада на прикупљању историског материјала; стална брига о деци погинулих бораца, о потребама појединих чланова Савеза бораца и о помоћи породицама погинулих бораца и жртава ослободилачког рата.

Са прошлогодишње Титове штафете: носиоци штафета приближују се циљу, своме вољеном Маршалу, и носе му поздраве народа широм наше земље.

Поздрави свих народа другу Титу

Пет праваца београдске штафете

Ове, као и ранијих година, 25 маја, на педесет осми рођендан маршала Тита стићи ће у наш главни град из свих крајева наше земље поздрави и честитке милиона трудбеника вољеном учитељу наших народа другу Титу. И овога пута трудбеници својим учешћем на штафети потврдиће оданост руководству наше социјалистичке домовине.

Из јуначког Дрвара, са места које је ушло у историју — Титове пећине, са граница наше домовине, са плавог Јадрана, брдовите Словеније и сељачких радних задрута, творница, попришта борбе за социјалистичку изградњу наше државе и подизање животног стандарда наших људи — стићи ће поздрави вољеном Маршалу.

Заједно са поздравима наших трудбеника, топле честитке шаљу борци наше славне Армије, која са огромном неустрашивошћу стоји на границама наше социјалистичке домовине. И ове године штафету ће носити најбољи синови наших народа, истакнути рудари, ударници, рационализатори, новатори, борци за високи принос на селу, најбољи фронтовци, фискултурници и остали који су захваљујући своме залагању на раду стекли почасно право да буду носиоци Титове штафете.

Београд ће путем своје штафетне палице послати пламене поздраве своме Маршалу. За разлику од прошле године штафетну палицу понеће овог пута из пет разних праваца града најбољи трудбеници и ударници истакнутих београдских колектива. Први правац полази из завода „Александар Ранковић" код Земуна, иде преко Савског моста на стадиону ЦДЈА. Фабрика тешких машина алатљика „Иво Лола Рибар" из Железника има своју штафетну палицу. Преко Булевара Маршала Тита и Звезде полази штафета трећег правца из Раковице. Преко Душановца и Вождовачке падине послаће своје поздраве колектив Радио-индустрије „Погон". Од Падинске Скеле, из Панчевачког Рита, полази пети правац. Све штафетне палице састаће се код стадиона ЦДЈА, где ће образовати генералну штафету Београда.

Од стадиона ЦДЈА преко Аутокомандe, где се састаје са штафетама Народне Републике Србије, НР Македоније и Југословенске армије П, београдска штафета продужује Булеваром Југословенске армије преко Трга Димитрија Туцовића ка Тргу Републике, где ће се састати са осталим штафетама. За време састанка штафета на Тргу Републике одржаће се велики митинг грађана у част рођендана маршала Тита. После завршеног митинга, заједно са осталим штафетама, београдска штафета одлази код Маршала.

Пре поласка, на полазним местима штафета одржаће се митинзи, на којима ће се изложити резултати такмичења ових колектива у част рођендана маршала Тита.

Пионири из свих крајева наше земље ове ће године испоручити топле поздраве свом вољеном учитељу другу Титу, заветујући му се да ће у учењу постићи још боље резултате и на тај начин са своје стране допринети бржој изградњи социјализма код нас. Штафета београдских пионира, која је у исто време и савезна штафета, полази са Калемегдана од гробова Народних хероја Ђуре Ђаковића, Иве Лоле Рибара и Ивана Милутиновића. Пионирска штафета кретаће се Кнез Михаиловом до угла Париске улице, где ће се састати са штафетама које долазе са Савског моста и заједно са њима отићи према Тргу Републике.

Организацију овогодишње штафете примио је на себе Гимнастички савез Југославије. Доласком и распоредом кретања појединих штафета у Београду руководиће Градски гимнастички одбор. Заједно са трудбеницима, фронтовцима и спортистима око 1.500 чланова Градског одбора Гимнастичког савеза Југославије учествоваће у Титовој штафети.

Статистичке СЛИЧИЦЕ

У Београду је у току прошле године продато у трговинама на мало око 6 милиона метара текстила, које памучних, које вунених тканина. Ако узмемо да је просечна ширина ових тканина само 1 метар, онда излази да би овим текстилом могли да покријемо површину 10 пута већу него што је површина целог атара Београда, која износи око 600 квадратних километара.

★

У току 1949 године Грађани су купили преко 383 хиљаде пари кожних ципела и то: преко 47 хиљада пари цокула, близу 270 хиљада пари других ципела са кожним ђоном и око 66 хиљада пари са гуменим ђоном. Значи да се у прошлој години шест седмина становника Београда поновило ципелама.

★

САМО за снабдевање грађанства Београда огревом потребно је више десетина хиљада вагона годишње. Тако је у току 1949 године довезено у Београд око 255 хиљада метара огревног дрвета и око 260 хиљада тона угља. За довоз овог дрвета и угља било је потребно око 39 хиљада вагона. Састављени заједно ови вагони би сачињавали композицију чији би почетак био у Београду а крај у Скопљу.

★

ИАКО Грађани више воле да им се одећа шије по мери, они поред тога купују и доста конфекције тј. готове одеће. Тако су у прошлој години наше трговине продале преко 835 хиљада готових одела, хаљина, капута и других конфекционих артикала Интересантно је напоменути да је 81% ове робе продато по обезбеђеном снабдевању, док је само 19% продато у слободној продаји.

ШАХ

Београдски међународни турнир пред завршетком

У Београду ће се ових дана завршити међународни турнир на коме поред деветорице наших шахиста суделују и седам мајстора из иностранства. Ови су већином прваци својих земаља. Тако је Касталди први Италије, Тордион Швајцарске, Дункелблум Белгије и Иго Француске. Тим је значајнији успех неколицине домаћих средњих мајстора који су заузели водећа места у табели испред иностраних учесника.

У почетку турнира дошао је у вођство италијански првак Касталди, а затим, после пораза са Милићем, С. Недељковићем и Јаношевићем, спустио се чак у средину табеле. На прво место избио је Милић, док су иза њега водећа места узели С. Недељковић, Тот и млади Матановић. Све до десетог кола Милић је надмоћно водио и веровало се већ да му коначна победа није у питању, али је у том колу неочекивано претрпео неуспех у сусрету са Ђајом. Тако је питање првог места поново отворено, јер Милићу конкуришу Недељковић, Тот и Матановић. У четрнаестом колу Милић се сусреће са Тотом, а у петнаестом, последњем колу са Матановићем. Очекује се да ће те две партије бити од решавајућег значаја за крајњи исход турнира.

Иностранi мајстори углавном држе средину табеле. Од њих је једино упадљиво подбацио холандски мајстор Принс. Поред Касталдија духовитом и комбинаторном игром истакао се француски првак Иго, који је најмлађи учесник турнира после Матановића.

Посета турнира је велика и сала је свакодневно пуна посматрача. Наши гледаоци су повезани са свим збивањима у турнирској дворани. Они, као и сви наши радни људи, прате сваку активност у нашој земљи. Они све боље схватају суштину шаха и стичу нова знања. Борбу наших мајстора не прате само гледаоци у турнирској дворани, него и многобројни љубитељи шаха широм земље путем штампе, радија и стручних часописа. Тако се у нашој земљи одгаја нова шаховска публика, наша социјалистичка публика.

Положај после 26 потеза црног

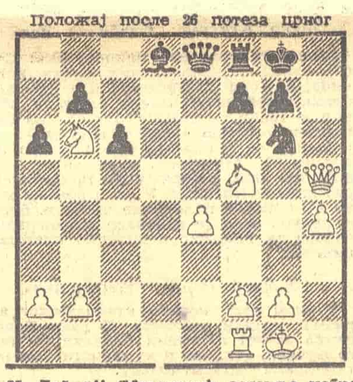

27. Дх5—г4! (Матановић оставља небрањеног коња на б6 и прелази на решавајуће операције). Лд8:б6. 28. х4—х5. Де8—е5! 29. х5:г6, Тф8—е8. 30. г6:ф7+, Кг8:ф7! 31. Тф1—д1, Те8—д8 (Није ишло 31. .... Де5:е4 због 32. Сф5—д6 са шахшехом.); 32. Дг4—х5+, Кф7—е6. 33. Тд1:д8, Лб6:д8! 34. Дх5—е8+. Црни предаје.

Једна лепа Матановићева партија

На међународном турниру у Београду међу најбоље пласираним учесницима у табели налази се млади мајстор Александар Матановић. На прошлом шампионату ФНРЈ он је освојио мајсторску титулу и заједно са Рабаром, Ивковим и Фудерером делио четврто до седмо место, непосредно иза наших врхунских мајстора Глигорића, Пирца и др Трифуновића. Да Матановић и даље напредује, сведочи његов висок квалитет партија на београдском међународном турниру. Следећу партију он је добио у деветом колу.

Бели: Матановић — Црни Вуковић

1. д2—д4, д7—д5; 2. Сг1—ф3, Сг8—ф6; 3. ц2—ц4, е7—е6; 4. Лц1—г5, Лф8—б4+; 5. Сб1—ц3, х7—х6 (На 5. .... д5:ц4 настала би тзв. бечка варијанта која даје врло оштру игру.); 6. Лг5:ф6, Лд8:ф6 (Бели је оправдано дао ловца за коња, јер црна краљица на пољу ф6 нема добар положај и мораће касније уз губитак темпа да се враћа натраг.); 7. Лд1—а4+, Сб8—ц6; 8. е2—е3, Лц8—д7; 9. Да4—б3, д5:ц4; 10. Лф1:ц4, 0—0; 11. 0—0, Дф6—е7; 12. Лц4—е2, Лб4—д6; 13. Та1—д1 (Бели наравно не туче пешака на б7, пошто би после 13. .... Та8—б8 изгубио пешака на б2 и запао у тешкоће). а7—а6 (Спречава да бели са 14. Сц3—б5 измени ловца): 14. е3—е4, е6—е5; 15. Сц3—д5, Де7—е8; 16 д4:е5, Сц6:е5; 17. Сф3—д4, Лд7—а4; 18. Дб3 х3, Ла4—д7, (Обзиром да бели спрема јак напад на краљевом крилу, за црног би било опасно да носи на д1 квалитет и зато оправдано повлачи ловца у одбрану.); 19 Дх3—х5, Се5—г6; 20. Ле2—г4 (Мења ловца да би [illegible]), Лд7:г4; 21. Дх5:г4, Лд6 е5; 22 Сд4—ф5, ц7—ц6; 23. Сд5—б6, Та8—д8; 24. х2—х4; х6—х5 (На 24. .... Сг6—е7 следило би 25. Сф5.х6+.); 25. Дг4:х5, Ле5—ц7- 26. Тд1:д8, Лц7:д8.

ПРЕГЛЕД ЗНАЧАЈНИХ СПОЉНО-ПОЛИТИЧКИХ ДОГАЂАЈА

Декларација Лондонске конференције о Немачкој

План француског министра спољних послова Робера Шумана о уједињењу француске и немачке индустрије челика и гвожђа још увек је предмет најразноврснијих коментара светске штампе. Он је углавном наишао на добар пријем у Америци и у западноевропским земљама, изузев Енглеске чија је штампа прилично резервисана. Француска владина штампа види у њему „револуционарни акт" који је склон да отстрани вековно супарништво између Француске и Немачке. Она сматра да би Шуманов план, ако се оствари, умногоме отклонио повод новом рату на западу, јер главне индустрије Немачке и Француске, уједињене и заједнички управљане, не би могле да служе као извор ратних припрема једне државе против друге. Тиме би уједно био отворен и пут пуној сарадњи Немачке са западним силама, јер отпада бојазан Француске од нове немачке агресије због чега се она досада противила давању широких права Западној Немачкој. Канцелар западно-немачке владе др Аденауер поздравио је Шуманов план, за који је рекао да је „надахнут принципима које он брани већ 25 година". Истина, сагласност руководећих фактора у Паризу и Бону не значи још сагласност француског и немачког народа. Напредни листови у Француској и у Западној Немачкој који се највише залажу за зближење два народа изражавају бојазан да Шуманов план иако у принципу прихватљив, може у пракси да значи само стварање једног џиновског индустриског труста који би служио једино учвршћивању капиталистичког режима у обема земљама.

Ма да је Шуманов план био поднет конференцији министара трију великих западних сила која је прошле недеље одржавана у Лондону, он уопште није поменут у декларацији о Немачкој која је објављена после конференције. Декларација садржи основне принципе заједничке политике трију великих сила према Немачкој. У њој се истиче жеља западних сила да Западној Немачкој пруже што већи обим суверенитета, али у сагласности са окупационим режимом који и даље остаје. Којом ће брзином и у којој мери окупациони режим попуштати и Западна Немачка добијати слободу управљања зависиће у првом реду од саме Немачке, односно од уверења западних сила да је Западна Немачка заиста постала мирољубива и да не претставља опасност за друге народе.

Декларација не садржи никакве конкретне предлоге о увлачењу западне Немачке у сарадњу западних сила, што показује да на конференцији није владала пуна сагласност у томе погледу. Основан је један комитет стручњака који ће проучавати конкретне предлоге међу којима се налази и Шуманов план.

Избори у Турској

Прошле недеље извршени су избори у Турској чији је резултат био поразан по владајућу Републиканску народну странку. Ова странка која је у прошлом парламенту имала већину од 450 посланика изишла је са ових избора само са 51 послаником. Опозициона Демократска странка, која је раније једва била заступљена у Парламенту, добила је 430 посланика. Колико је тежак пораз који је претрпела владина Републиканска народна странка види се и по томе што су на изборима. сем два млађа министра, пропали сви чланови владе заједно са претседником владе Садаком и претседником Скупштине Сарџоглуом.

Републиканска народна странка била је на власти у Турској пуних 27 година. Њу је основао велики турски реформатор Кемал Ататурк. После Кемалове смрти, ова странка која је у почетку за турске прилике била напредна, временом се дегенерисала и претворила у десничарску диктатуру. Незадовољство широких народних маса са том диктатуром ишло је у прилог Демократској странци, јединој организованој опозиционој странци у Турској.

Пораз Републиканске народне странке значи уједно и пад претседника Републике Инонија који је био њен вођ и који је стално заузимао положај шефа државе од смрти Ататурка. Нови парламент изабраће новог претседника Републике из редова Демократске странке.

Информбироовска политика изазива врење у комунистичким партијама

Ревизионистичка политика коју руководство Информбироа спроводи по диктату Кремља изазива све веће врење у комунистичким партијама разних земаља. Сви они који се опиру да безусловно следују непринципијелним и по интересе партије и радничких маса штетним директивама Информбироа одмах се оглашују за „девијационисте" и „империјалистичке агенте" и подвргавају чишћењу. Каквим се средствима при томе прибегава показује и случај првог потпретседника Комунистичке партије Западне Немачке Курта Милера. После Макса Рајмана, Курт Милер је најпознатији и највише цењени комуниста у Западној Немачкој. Он је био један од најактивнијих комунистичких посланика у западнонемачком парламенту у Бону. Пре кратког времена Милер се одрекао посланичког мандата из „здравствених разлога". Знало се међутим, да је он то учинио због оштрог сукоба који је имао са Рајманом и другим информбировцима у руководству КП Западне Немачке. Наиме, Курт Милер је одлучно устао против слепог потчињавања Партије команди Кремља, што наноси велику штету угледу Партије и одбија од ње радничке масе. Убрзо затим саопштено је да је Милер престао да заузима положај подпретседника КП Западне Немачке и да је искључен из партије. Али то није све. Пре неколико дана листови у источној зони, које издају совјетске окупационе власти, објавили су да је Курт Милер ухапшен — у Источној Немачкој! Издато је и једно званично саопштење у коме се каже да је Милер био „тајни агент једне стране силе". О њему се више ништа не зна. У саопштењу, наравно, није објашњено како се Курт Милер обрео у рукама совјетске полиције у источној зони. Међутим, по писању немачке штампе ствар је потпуно јасна: Милер је на гангстерски начин украден и превучен из Западне Немачке у источну зону.

Да случај Курта Милера није једини, види се по једној скорашњој декларацији Јединствене социјалистичке партије Источне Немачке у којој она позива чланство да помогне КП Западне Немачке у прочишћавању њених редова од „шпијуна и саботера" са оном истом бескомпромисношћу са којом се то прочишћавање врши у Источној Немачкој.

Вести из Чехословачке такође говоре да су у току нова чишћења. Према писању недељног листа „Творбе", органа КП Чехословачке, нови шеф генералштаба Јарослав Прохаска извршио је чишћење чехословачке војске „од врхова до дна". Према „Творби" чишћењем су обухваћени нарочито официри који су позивали на „отпор заснован на мржњи према Совјетском Савезу".

Према вестима иностраних агенција из Пољске, откад је совјетски маршал Рокосовски постао пољски министар народне одбране у пољској армији извршено је генерално „чишћење". Из војске су отстрањени многи официри који су дошли под сумњу да су антисовјетски расположени и зато оглашени за „потенцијалне националисте". На недавном заседању Пољске уједињене радничке партије, маршал Ракосовски изабран је за члана Политбироа. Остали нови чланови Политбироа су махом другоразредне пољске личности, као на пример Зенон Новак о коме се у Варшави досад уопште ништа није знало. Очекује се да ће маршал Рокосовски спровести чишћење по истој линији у целокупној партији, јер је избором у Политбироу он постао њен фактични шеф.

Коњске трке

ЗА ТРКУ „КАРАЂОРЂЕВО"

уписано десет грла

УМЕСТО досадашњих шест, у недељу ће се на Савезном хиподрому код Цареве Ћуприје одржати седам, можда и осам трка. Од тих је само једна трка чистокрвних грла. То указује, с једне стране, на то да је програм на хиподрому у последње две године постао много разноврснији него што је био раније — поред трка чистокрвних грла уведене су, и добро примљене од гледалаца, и касачке и трке полукрвних и арапских грла. Али, с друге стране, понекад, као у недељном програму, има сразмерно мало трка чистокрвних грла (овога пута то се може тумачити и чињеницом што двогоци још нису довољно „у раду" да би могли изаћи на стазу, али је број енглезера на тркалишту, уопште узев, још мали).

„Карађорђево", трка чистокрвних трогодих и старијих грла, на стази од 1.800 м, главна је трка недељног, осмог пролећног састанка. У њу је уписан већи број грла него и у једну трку чистокрвних грла у овој сезони. Стартовање: Хајнал П (65,5 кг), Афродита П (63 5), Амајлија (60), Валентин (60), Загорка (54.5), Атила, Нептун и Винету (54), Вишња (53) и Адрија (51 кг). Иако знатно више оптерећени, предност имају четворогоци (нарочито Афродита и Амајлија), а од трогодаца (у првом реду од Загорке и Винетуа) може се очекивати само да изненаде.

Полукрвна грла учествују у три трке: у трци „Словенија", за двогоце, на стази од 1.050 м, трци „Соко", за трогоце, на стази од 1.800 м, и хандикапу за трогоце и старије, на стази од 1 600 м У трку „Словенија" уписано је седам омица: Вила, Витица, Дрежница, Маријана, Олгица, Песмица и Фока (све са 56 кг). Грла први пут излазе на стазу, и прогноза се не може дати. У трци „Соко" учествују: Везир (60), Селим (57), Ратка (56), Гаров (55), Глумица (55) и Винко П (54). Прогноза: Ратка, Везир: изненађење: Глумица. У Хандикапу ће стартовати: Ајша (62,5), Вук (59), Фењеш (57.5), Фит (56,5), Халил (55) и Марадик (54). Пажњу нарочито привлачи први овогодишњи старт Фита, најбољег прошлогодишњег полукрвног двогоца. Прогноза: Фит, Ајша; изненађење: Марадик.

Остало су касачке трке. За касачки хандикап „Фењеш", за грогоце и старије касаче, на стази од 2.000 м, уписани су: Велебит (2.000 м)) Јела и Роко (2.600), Невел (2.080), Ласо (2.140), Анчи (2.180), Вилчек (2.220) и Диван (2.220). Прогноза: Вилчек, Ласо; изненађење: Велебит. Осам касача уписано је у касачки хит „Перун" (вози се два пута, а ако у обе трке не буде исти победник, онда и трећи пут): Јелша (1.580), Мароса (1.580), Иван (1.600), Радина (1.600), Орловат (1.620), Аткош Бе (1.620), Ахил (1.660) и Рожица (1.700 м). Прогноза: Мароса, Аткош Бе; изненађење: Орловат.

ТЕШКО ЈЕ СВЕТУ УГОДИТИ

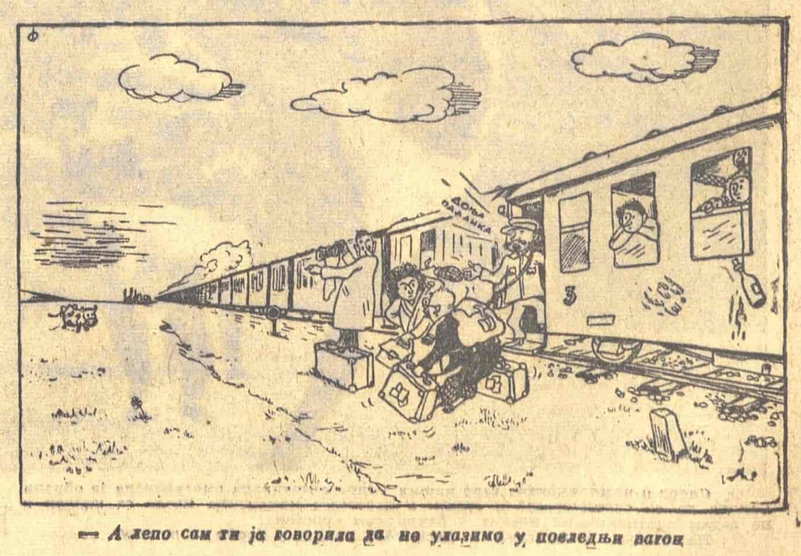

— *А лепо сам ти ја говорила да не улазимо у последњи вагон*

УТИСЦИ СА ТРЕНИНГ УТАКМИЦЕ

Државна репрезентација — Рапид

У оквиру припрема за учествовање на такмичењима за првенство света у фудбалу, наша Државна репрезентација одиграла је у среду тренинг утакмицу са бечким Рапидом и победила са резултатом 4:2.

Утисак који је наша репрезентација оставила својом игром може се рећи да је задовољавајући. Најбољу игру наша једанаесторица су пружила у почетку када су путем брзог преношења и ослобађања лопте стварали смишљене комбинације и изненадне нападе пред противничким голом. Ову лепу игру у неколико махова гледаоци су наградили бурним аплаузом. Међутим, наша репрезентација није успела да цело време одржи овај темпо и попустила је. У току игре поново су се испољиле неке негативне карактеристике нашег фудбала као: дрибловање, задржавање и дуго ношење лопте. Модерни фудбал заснива се на дугим и прецизним пасевима који доприносе брзом преношењу игре и стварају врло опасне ситуације пред противничким голом. Значи, да оваква игра наше репрезентације, то јест дрибловање и задржавање лопте може само штетно да делује и утиче на развој игре у крајњој линији и на резултат. Оваквој игри нарочито су допринели халфови, који су дугим ношењем онемогућавали брзе и успешне продоре навале. Често се могло видети како Ђајић и Чајковски уместо да одмах после примања или одузимања лопте дугим, тачним и одмереним ударцима пошаљу лопту празним саиграчима, трче са лоптом све до противничког казненог простора, где су упадали у маказе играча Рапида и на тај начин онемогућавали успешан завршетак акције. Упоредо са халфовима и полутке су дуго задржавале и дрибловале, ово се нарочито односи на Бобека који је неколико пута био у позицији да дода лопту Атанацковићу или Томашевићу. Међутим, услед задржавања лопте и његове компликоване игре, ови играчи су често улетали у празан простор или се налазили у офсајд-позицији. Овако погрешна игра нашег четвороугла нарочито је дошла до изражаја на овој утакмици, где су се све претеране комбинације и компликовани напади разбијали о чврсту и оштру одбрану Рапида.

Поред задржавања лопте наши су играчи и погрешно тактички играли. Уместо да игру базирају на брзим продорима преко дугачких лопти они су се губили, играјући у ширину. Овакав начин игре омогућио је противничкој одбрани да среди своје редове и да се сконцентрише. Такође грешило се и у томе што се није пуцало издалека, већ се тежило да се навале реализују из непосредне близине гола. Ретко се могло видети да наши играчи пуцају на противнички гол ван казненог простора. Међутим, кадгод су ово чинили, пред голом Рапида стваране су опасне ситуације. Тако је Чајковски код стања 2:1 после краћег ношења лопте пуцао са око 25 метара и постигао леп гол. Ову погрешну игру нашег тима играчи Рапида добро су користили. По пет до седам противничких играча нашло би се у исто време на својој бековској линији тако да је било немогуће реализовати поједине на око лепе али некорисне комбинације. Такође, приметило се да сви наши играчи нису уиграни и да немају довољно кондиције.

Ако се узме у обзир да је ово била тренинг утакмица, може се рећи, као што смо на почетку напоменули, да је игра наше репрезентације у целини задовољила. Вредност нашег фудбала дошла је до изражаја баш у игри са бечким Рапидом. Чврста, јака и хомогена екипа Рапида била је добар спаринг-партнер и пружила је добар отпор нашој репрезентацији. Играчи Рапида не играју толико атрактиван фудбал као остали бечки тимови, које смо гледали у Београду, и зато је њихова игра много кориснија. Брзи, добри техничари и оштри стартери, они су показали леп фудбал. Путем кратких и прецизних пасева, они су брзо освајали терен. Оваква њихова игра нарочито је дошла до изражаја после попуштања темпа у игри наше репрезентације у првом полувремену. Тада, гости су се средили и извели неколико брзих и врло лепих комбинација.

У нашем тиму најбољи утисак је оставила ужа одбрана. Нарочито је пала у очи добра и корисна игра Мркушића. Станковић и Брокета играли су у другом боље него у првом полувремену. У халф линији Чајковски је био пожртвованији и бржи од Ђајића, док је, у навали, Митић отскакао брзим ослобађањем лопте и добрим демаркирањем. И овога пута дошао је до изражаја проблем центарфора. Ни Томашевић, ни Фирм нису задовољили, ма да је први био бољи од другог. Код крила својом добром игром у другом полувремену се истакао Огњанов, док је на левом крилу Вукас био бољи од Атанацковића.

Ова утакмица добро је користила руководству за припреме наше репрезентације и указала на недостатке који доприносе да игра наших репрезентативаца буде бржа, боља и кориснија и ефикаснија.

ФИЛМСКЕ НОВОСТИ

Од 1939 до данас у Совјетски савез увезена су само два француска филма. То су филмови „Борба за пругу" и „Праскозорје". Француска штампа наглашава чињеницу да се филм „Праскозорје" приказује у СССР-у пошто је претрпео знатна преиначавања.

★

Сол Лесер познат је као продуцент серије филмова о „краљу џунгле" Тарцану. Осећајући да за његове филмове рађене сериски опада интересовање, Сол Лесер одлучио је да „освежи" Тарцана. Нови филм о „краљу џунгле" носи наслов „ТАРЦАН И ЧАРОБНО ВРЕЛО". Улогу Тарцана у овом филму није добио Џони Вајсмилер већ нова звезда, атлета Лекс Баркер.

★

Чарлс Ајнфелд, вицепретседник америчке компаније „Твенти сенчери фокс филм", после пута по Блиском Истоку стигао је у Париз где ће се задржати 2 недеље. Циљ његове посете Паризу је да се на састанку са претставницима других филмских компанија договори о мерама које треба предузети да би се на неки начин повећао број посетилаца биоскопских претстава, који опада не само у Европи већ и у Америци.

★

Покушавајући да докажу како криминални филмови произведени у њиховим земљама не утичу негативно на омладину и нису узрок појачаног дечјег криминалитета Асоцијација британских продуцената филмова и одговарајућа асоцијација Америке, повели су жучну кампању, доказујући да филм не сноси никакву одговорност због повећања дечјег криминалитета. У ту сврху ова два удружења манипулишу свим могућим статистикама, изјавама полицијских инспектора, судија и васпитача.

★

Паул Хестерс, који је за време рата снимио знатан број филмова за филмска предузећа нацистичке Немачке, постао је сада режисер једног белгиског предузећа и снима филм о животу познатог ликовног уметника Пикаса.

★

У Мексику ће се ове године произвести преко сто уметничких филмова. На њихово снимање утрошиће се око 30 милиона долара. Многа филмска предузећа САД и из западне Европе тражила су од мексиканске владе дозволе за снимања на територији Мексика, јер им „одговарају климатски услови те сунчане земље".

★

Француска Западна Африка сматра се данас као веома уносно филмско тржиште. У прошлој години (у 60 биоскопских дворана) приказано је око 600 разних уметничких филмова. Од 250 иностраних филмова, који су приказани, 175 су америчке, 25 италијанске, 6 совјетске, 2 швајцарске и 42 продукције других земаља. Из наведених бројева се види да и ово тржиште постепено освајају Американци.

Приходи од приказивања филмова у Енглеској спали су од 121 милиона фунти стерлинга из 1946 године на 105 милиона у 1949 години.

★

Иако Синдикат електричарских радника Енглеске захтева национализацију филмске индустрије, секретар радничке партије Морган Филипс изјавио је уочи избора да филмска политика Лабуристичке партије уопште не предвиђа национализацију филма, већ оживљавање филмске производње тиме што ће она остати у приватним рукама.

ВЕСТИ
ИЗ КУЛТУРНОГ ЖИВОТА

Радио-Београд 2 врши ових дана припреме за покретање још једне емисије, коју ће с радошћу слушати сви имаоци радио-апарата. Та је емисија — Весело вече.

Програме Веселог вечера Радио-Београда 2 режираће П. Дпиуловић, а у њима ће учествовати чланови Београдског драмског позоришта.

*

У Дому културе Четвртог рејона одржава се од 14 овог месеца фестивал Народне омладине Београда. У програмима учествују најбоље драмске, хорске, фолклорне, рецитативне, музичке и књижевне групе београдских омладинских организација са укупно девет стотина извођача.

Чланови ликовних секција изложили су своје радове у просторијама Друштва „Иво Лола Рибар". Изложба ће бити отворена за сво време трајања фестивала, до 21 о. м.

*

Београђанка Даница Илић, првакиња бечке Опере, гостује у нашем граду од 24 овог месеца. Тога дана ће одржати вече песама у Југословенском драмском позоришту, 27 маја игра насловну улогу у „Анди", а 29 у „Мадам Бетерфлај".

Даница Илић продужава затим за Загреб и Љубљану где ће такође наступати.

Нове књиге

Јанко Керсник: Одабрана дела

Књига садржи низ приповедака: Сеоске слике, Из земљишних књига, Рођеница, Два оца, Дечји лекар и роман Агитатор. Словеначки писац Керсник узимао је грађу за своју прозу из малограђанског односно сеоског живота, два подручја су у његовој прози оштро подељена. У Агитатору, у средишту су догађаји при изборима за Покрајинску скупштину Крањске. У овом роману живо су описане политичке интриге, борбе и дебате, које је изазвало расписивање избора за крањско политичко претставништво.

Ђовани Верга: Пастир Јели

У овом делу носиоц италијанског веризма познати реалиста Ђовани Верга, слика живот најамних радника са много љубави, топлине и хуманистичком нотом према радном човеку.

Сервантес: Узорне приче

У овој књизи налазе се две приче: Лиценцијат Стакленко и Ринконете и Кортадиљо. Прича Ринконете и Кортадиљо писана је у стилу пикарског романа и обрађује доживљаје два дечака који долазе из провинције у Мадрид, где ступају у лоповску дружину. Ова приповетка је у исто време приказ друштвених прилика и нарави Шеснаестог века у Шпанији. У причи Лиценцијат Стакленко Сервантес описује [illegible] историју једног младића који [illegible]ажава да је од стакла. Кроз ову [illegible] дата је сатира на савремено [illegible] друштво.

(Књиге су у издању „Нопока")

ПРИЧА

Запис са Вардара

/фрагмент/

У јеку Треће офанзиве, четници осјетише да нам је сасвим понестало муниције, па нас прозваше Трометковићима и Петметковићима.

Једнога дана набосмо се с њима лицем у лице, али боја није било: нама додијала глад и исцрпеност па нам се не бије, а њима ушао страх у кости јер се унаоколо прочуло да од Пиве наступа нека пролетерска бригада. Додуше, бригада није било, и ко би знао ко је измислио, ако нијесу сами четници да би потстакли команду на повлачење и напуштање борбе или сељаци чије њиве залединише ради честе унакрсне ватре на овом терену.

— Јеси ли још ишта посијао? — питали Радована Мијајлова, а он увијек спреман да каже нешто пословично, одговарао је:

— Посијали су ми четници и партизани олово. Углавном родиће крв и погибија, а на посљетку ономе ко буде заслужио сазреће слобода, а некоме и срамота. Но је мука претећи . . .

Цијели дан по положају Мале Градине, из ближедих, прозрачних облака, циједила се млака ђурђевска киша, прала и залијевала гору у листање и квасила набујале падине. Ноћ смо провели мирно, управо пробдјели је, ни тријезни ни сањиви. Четица од двадесетак људи, момчади и дјевојака, пожртвованих, али још недовољно вјештих и искусних ратовању (због чега су нам четници пакосно добацивали да се причувамо пошто нам „другарице нијесу вичне боју" и да припазимо да пушку наопако не окрену), склонила се испод влажних пећина Вардара. Напољу брунда вјетар, развија гору, удара о бокове шпиље и звижди кроз оштре жљебове. Крупне капљице циједе се низ сиве литице урасле у лишај и маховину, падају иза врата и по раменима или се уз тупо ударање разбијају од овешчала шаторска крила.

Већ десету ноћ како нам се смркава на том истом положају а сан нас одавно прогони, јер и кад би сви били на стражи мало нас је колико је непријатеља с друге стране. Рачунали смо да ћемо то вече с миром заспати пошто нам се придодала десетина бораца из друге јединице, али узалуд: у сами мрак Вучету Петрова однекле из даљине погоди луталица, па смо га морали по мраку носити до болнице. Није ни чуо пушку, нити је ико од нас разумио како се то догодило. То је оно што се рече: „Баво му га донио кад се не нада."

Испред зоре као да се запали читав хоризонт. Десно, на пушкомет од нас запршташе бомбе и митраљески рафали. Мало, па да нас спучи огњен вијенац.

Изморена стража прибра се и отвори ватру, а четица поустаја онако сањива и растури се уз стрмен кланац према Кривошијама. На први отпор четничке снаге попустише и устукнуше. Учини нам се да је опет успио блеф Радоја Турова који викну што га грло дава: „Напријед пролетери", а пролетери ко зна гдје су били.

Пошто се сасвим раздани четници опазивши да је вика о пролетерима била само смишљено лукавство поново нас почеше дозивати, уз пушкарање:

— А ће сте Трометковићи? Како ћете се бранити кад и та три потрошите?

— Лако док је тијех вашијех што су вам их јуче талијани подијелили. Не бринте бригу! — из свега гласа, грлати Радоје Туров одазва се четничком пушкомитраљесцу који је ћефа ради пуштао дуге рафале по нашем положају.

Нашој чети прекомандован је и Симо Мирков, омален партизан, ћорав у лијево око од првих дана устанка, човјек за кога су још од првих акција говорили како не умије много да политизира а још слабије да агитује, али га на пушку нико не претече. Сам за себе мало иронично је говорио како се случај, пошто се с богом давно посвађао, смиловао на њега и погодио да му остави десно око таман згодно и спремно у свако доба за нишањење, а уз то га већ није страх за оно лијево ни мало више. Чу оног што негдје забо нос у ледину па се дере више од страха него од јунаштва и пушта силне рафале талијанске провијанте у муницији.

— Измоли главу, ако ти баста па ћу ти осигурат хљеб док си жив. А тетка* ће ти послат фамилији инвалиду — узвикну Симо и оним једним оком поче да шара по четничком положају, пазећи да пронађе жив циљ непријатеља. Симу се учини мало оно што му је рекао, па издуљи врат док се жиле не појавише око јабучице с једне и друге стране и покличе на сав глас:

— Ако те још нијесу браћа оженила, амо јуначино, промоли се из грмена, да се окушамо или су боља ова моја три вишека или сва та твоја муниција што ти је послао Емануел и Муслија (звао је подругљиво Мусолинија) што ти одрије ртеницу носећи је.

Однекле из даљине, из непознатог правца просу се око њега рој куршума и он прилеже земљи. Овлаж држећи пушку испружену напријед и лако припремљену за нишањење лукаво је вребао четнике који су се у црним кабаницама као узнемирене чавке појављивали између тек озеленулих зановетљика.

Не потраја дуго, а битка, као кад гором наиђе љетна плаховита киша гоњена вјетром, протеже се положајем од Дрвника до Јовичине Воде, а наша мала група, према читавој ситуацији, ту је стајала као нека врста бочне заштитнице и чувар да непријатељ не провали у Грахово.

На моменат ућута и једна и друга страна и наста немушто примирје. Само су однекле иза Кривошиске Планине брундали далекометни топови и јек грмљавине у таласима одлијегао од Цуца до мора и Бијеле Горе, а гранате се распрскавале у каменито подножје брда и надалеко се чула звоњава као да комади разбијених флаша падају по камењу.

Између облака помоли се дивно и окупано сунце, као подмлађено, земља замириса на прољеће, које се свом снагом јавља из сваке честице природе и још су се само над Јадранском обалом, у даљини, гонили густи облаци, а и они постепено ишчезавали као да их гута сива пучина.

Симо Мирков и Петар Туров нешто су се препирали око огња и то ни око чега, ради шта се обично беспослени људи препиру: један је тврдио да је пробојнија италијанска, а други југословенска пушка.

— Више сам их ја о рамену објесио него што си их ти очима видио! — зацерека се Петар и нервозно устаде на његове ждраље ноге као да је тиме хтио доказати исправност своје тврдње. Други су се смијали њиховој препирци, сматрајући је беспредметном а Мајо Драшков, четна ћуталица, из дубине искобеља и издекламова епилог из Његошевог „Вијенца" о Мандошићу и његовом цефердару.

Симо се окрену више него то другоме треба ради онога ћоравога ока да одмјери расположење другова и, увријеђен не мога отрпјет увреду коју му је Петар упутио, плану и дохвати се за пушку, али као да му неко у тај тренутак шапну на ухо: „Остави глупости, зар то доликује партизану", пушка му клону у руци и постиђено погледа у страну. Но ипак се не мога обуздат да не рече нешто и учини му се да је тиме нашао најбоље рјешење за незгоду у коју је запао.

— Сјутра ћемо у акцију, па чија више проврти четничких лубина, та је боља и пробојнија.

Стражар дремуца иза зановетљике кроз коју млазају шикови пријатне подневне сунчане топлоте. Неки посвлачили капуте, па „читају новине" (бишту уши) а Ђелаш Драгић и Тодор Миркић и даље поодријешали на око појасева пребирају шавове и чисте „шесту колону".

— Да није пете не би било ни шесте! — Драгић је увијек волио нешто да измудријаши, а овога пута добро је и погодио.

Или су тобџије топове чистили, или су на ручку били, опет се иза Јанкова Врха пробуди артиљерија и уз металан јаук граната подухвати подињак гдје се одмарала наша чета. Разнесе огњиште, а она двојица безгаћовића, без потребе, кад је већ било касно, умакоше низ гребен кроз сјенку дима и горе. Уши забубњаше и наста мали тајац, а кад се дим размаче и задње пауче гранате паде установисмо да губитака, за чудо, није било, осим што је Ђелаша једно оштро парче захватило по дебелом месу па му крв линула. С прва наста забуна, али пошто се увјерисмо да ране ипак нијесу од последица, Симо отпоче да се шали на рачун Ђелашеве ране.

— Ништа то није. Некад бих паре дао да ми проклетница није толико тешка. Мучно ми је износит на положај.

Ђелаш га погледа, док су му други рану завијали, и силом се насмеја да би прикрио бол који није био мали, а Симу опсова „светог Сретенију господњега, оног што долази у најгоре дода године."

Четници опазише да се на партизанском положају догодило нешто ново, да је било мртвих или рањених па запушкараше.

Симо није могао да мирује, скиде капу и натаче је на цијев пушке, па је помоли кроз густ сплет шикаре. Навуче ватру на се, а један рафал искрза му цијев и капу претвори у поцијепану крпу без облика. Од наших још нико није одговарао, јер је муницију требало чувати. (Нико није имао преко двадесетак метака, а та сиромаштина теже се подносила од ма које друге).

Као да их вјетар наћера, низ зановетну страну, навалише четници. Осјетише да су јачи и бројем и положајем, а ми послије кратког договора ријешисмо да их бомбама дочекамо и присилимо на узмак.

— Чекајте нас Безметковићи — заурлаше у један глас и, по команди неког официра, који је тражио отстојање научено још давно из пјешадијских ратних правила, наступише низ увалу. У галами која се претвори у нејасну вику без смисла препознасмо глас онога што га је Симо још изјутра обећао „оженити."

— Вала ће ти данас пријести талијанска чорбица! — рече Симо за себе и измаче се у други заклон одакле му је лакше циљати нападача.

Борба потраје дуже него се очекивало: партизани се не даше дићи с положаја, а четници испод обронка, приковани за земљу, увидјеше, ако се буду повлачили, да ће грдно проћи.

Симо ријетко гађа и стално држи пушку на нишан. Чини се да се сав у око претворио. Около њега митраљез брсти гору и траву, а засипа га лишће, ситно дрвље и пијесак. Он смирено, као ловац вреба и помјера пушку оцртавајући четнички положај.

„Јутрос сам се зарекао да ћу га оженити са ова моја три метка, а капи обећао да ћу је осветити и видиш као заинат чово неће на цијев за жива бога" — нервозно прогуђа Симо и јаче прилеже земљи пошто му два — три фијукнуше ниско изнад главе.

На противничком положају наста граја и осјети се живахност послије неколико темпираних граната што засуше нашу малу чету. Непријатељ изнова наступа више по команди талијанских топова што запуцаше с Црквица него по својој смјелости.

Онај познати глас што је већ промукао називајући нас Мошиним Трометковићима, опет прокрича између плотуна. Око Сима паде пљусак зрневља и једнога препржи по голењачи десне ноге. Он се прикупи, и прилеже јаче у заклон, копајући пред собом травни бусен да би отворио бољи видик.

Понамјести се и упиљи око у правцу одакле је већ изблизине ударало аутоматско оружје и лагано притиште кажипрстом обарачу. Послије пуцња, који у тој цијелој ватри није ништа значио, пушка се изметну устрану, а оном пушкомитраљесцу што га је Симо одјутрос обећао женити оста оружје висећи о кукрици.

Кад се мрак поче навлачити, Симо се привуче до „ђувегије", загледа се у њега и отпаса му каму с бјелим коштаним корицама.

— Испунио сам обећање. И говор да ти одржим ако желиш. Боља моја три, него твој цијели талијански арсенал. Нека те писари скину с требовања.

МИРКО ВУЈАЧИЋ

*) Жена Емануела Савојског, ћерка краља Николе.

ДОГАЂАЈИ У СЛИЦИ

Са тренинг утакмице Државне репрезентације — Рапид

Спора и компликована игра наших репрезентативаца омогућавала је обрани Рапида да се сконцетрише и среди. У извесним моментима могло се видети и по седам противничких играча у бековском простору.
На слици: Томашевић и десни бек Рапида у борби за лоптом.

Приредба грчке деце на Коларчевом универзитету

У суботу, 13 овог месеца, на Коларчевом народном универзитету, одржало је приредбу сто двадесеторо из бегле деце из Егејске Македоније, штићеници једног од домова Југословенског Црвеног крста. Изведен је богат, разноврстан и добро увежбан програм

Одговорни уредник Драгутин Шолајић, Улица Драгослава Јовановића 1-IV * Телефон 20-443 * Чековни рачун 103-9060386 — Поштански фах 752 * Штампарија „Борба" — Београд, Кардељева 31. Рукописи се не враћају.

БЕОГРАД